

NOVĚ PROHLÁŠENÉ NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKY NA ÚZEMÍ HL. M. PRAHY V ROCE 2019

V roce 2019 bylo v Praze na základě dvou vládních nařízení prohlášeno pět nových národních kulturních památek (NKP):

- podle nařízení vlády č. 33/2019 Sb. ze dne 28. ledna 2019 o prohlášení Usedlosti Bertramka v Praze za národní kulturní památku (nabylo účinnosti dnem 27. února 2019);
- podle nařízení vlády č. 289/2019 Sb. ze dne 30. října 2019 o prohlášení některých kulturních památek symbolizujících úsilí a boj za svobodu a demokracii na území České republiky za národní kulturní památky (nabylo účinnosti dnem 23. listopadu 2019); v rámci tohoto nařízení bylo v České republice prohlášeno sedm nových NKP, z toho v Praze čtyři NKP.

Usedlost Bertramka čp. 169, Praha 5-Smíchov, U Mrázovky 2

Bertramka představuje původně předměstskou usedlost proslavenou především pobyty hudebního skladatele Wolfganga Amadea Mozarta. Stavebně historický vývoj areálu je poměrně komplikovaný a dosud ne zcela ujasněný. Dům usedlosti pochází v jádru z doby kolem roku 1700. Vznikl na místě starší vinice. Základ dnešní dispozice je výsledkem řady přestaveb v 18. století (asi v letech 1743–1763), kdy usedlost získala charakter letního sídla, dále v průběhu 19. a 20. století (po požáru na přelomu let 1872/1873, ve 40. letech 20. století, v letech 1955–1956 v souvislosti s 200. výročí Mozartova narození, v 60. a 90. letech 20. století i počátkem 21. století). Hospodářské stavby usedlosti získaly svou charakteristickou podobu na konci 19. století (mají však starší původ, jejich interiéry byly poznamenány radikálními zásahy ve 2. polovině 20. století). Specifickým fenoménem je dnešní podoba hlavní vstupní brány, která byla vybudována při rekonstrukci areálu v letech 1955–1956 podle



Obr. 1. Praha 5-Smíchov, čp. 169, usedlost Bertramka. Pohled na usedlost od severovýchodu (repro-foto z PROCHÁZKA 1892, 56).

projektu Vladimíra Libánského, přičemž se jedná o repliku provedenou podle dosud dochované barokní brány při čp. 80 v Košířích (tj. jedné z bran původně mnohem rozsáhlejších zahradních pozemků Bertramky). I navzdory řadě úprav si Bertramka dodnes dochovala základní architektonický koncept, některé historické konstrukce a prvky, včetně umělecké výzdoby interiéru vily v několika místnostech (konstrukce kleneb suterénu, dřevěný malovaný strop s rostlinnými motivy v tzv. Mozartově pokoji, nástěnné malby aj.). Ze sochařských děl a kamenných prvků umístěných v zahradě připomeňme bustu W. A. Mozarta (tzv. Mozartův pomník) od sochaře Tomáše Seidana z roku 1876, kamenný stůl s lavicí či sochy chlapce s hroznem a chlapce s pochodní a knihou od sochaře Václava Jana Sommerschuha z doby po polovině 19. století.

Klíčovou hodnotu, pro kterou byla usedlost Bertramka v Praze prohlášena národní kulturní památkou, ovšem představuje její souvislost s osobností W. A. Mozarta. Upevňování a utváření mozartovské tradice spjaté s Bertramkou, tj. vnímání usedlosti Bertramka jako místa pobytu a tvorby W. A. Mozarta, je velkou měrou zásluhou zejména 2. poloviny 19. století. Vývoj a stavební zásahy (mnohdy podřízené snahám o přiblížení k domnělé podobě v Mozartově době) jsou rovněž příznačným dokladem dobových přístupů a proměn památkové péče.

Usedlost Bertramka představuje v rámci hlavního města Prahy i navzdory četným stavebním úpravám památkově hodnotný příklad dochovaného areálu reprezentativního předměstského letního sídla – „villegiatury“. V širokém povědomí je Bertramka spjata zejména s pobyty proslulého hudebního skladatele W. A. Mozarta, který zde byl hostem manželů Duškových, a zaujímá tak neopomenutelné místo v dějinách evropské hudební kultury.



Obr. 2. Praha 5-Smíchov, čp. 169, usedlost Bertramka. Mozartova busta od sochaře Tomáše Seidana z roku 1876 v zahradě usedlosti (foto Z. Mladá, 2007).

Areál usedlosti Bertramka je od roku 1964 zapsanou kulturní památkou pod rejstříkovým číslem Ústředního seznamu kulturních památek (r.č. ÚSKP) 40363/1-1400. Národní kulturní památka má přiděleno r.č. ÚSKP 466 (obr. 1, 2).

Kostel sv. Cyrila a Metoděje, Praha 2-Nové Město, Resslova, Na Zderaze

Původně katolický kostel sv. Karla Boromejského vznikl ve 30. letech 18. století jako vrcholně barokní novostavba podle projektu architektů Pavla Ignáce Bayera a Kiliána Ignáce Dientzenhofera. Vlastní jednolodní kostel s malým vyvýšeným předdvorím je součástí širšího komplexu s emeritním domem čp. 307. Na vnější podobě kostela se výrazně podepsaly terénní úpravy v letech 1893–1895, kdy došlo ke snížení úrovně přilehlé Resslovy ulice. V této souvislosti se uvažovalo i o možné demolici stavby. V meziválečném období byl kostel předán pravoslavné církvi a nově zasvěcen sv. Cyrilu a Metodějovi.

V roce 1942 se kostel s kryptou stal místem posledního úkrytu sedmi československých parašutistů po úspěšném atentátu na jednoho z nejprominentnějších představitelů okupační nacistické

moci, obávaného zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Po prozrazení úkrytu parašutisté zemřeli po nerovném boji s německou přesilou dne 18. června 1942. Na paměť těchto událostí byla v roce 1947 na průčelí při Resslově ulici nad větracím otvorem krypty umístěna pamětní deska od sochaře Františka Bělského. Zaslouhou manželů Jaroslava a Evy Šuvarských vznikl v roce 1995 v kryptě a v přilehlém prostoru Národní památník hrdinů heydrichiády jako vzpomínkové pietní místo



zmíněných událostí. Novou expozici zde instaloval v roce 2010 Vojenský historický ústav, který od roku 2017 převzal památník do správy. Památník připomíná rovněž hrdinství a oběti všech, kteří parašutistům aktivně pomáhali.

Národní památník hrdinů heydrichiády nepochybně náleží k nejdůležitějším pietním místům České republiky a svým významem se řadí hned vedle Lidic, Ležáků či Terezína. Nejen s ohledem na skutečnost, že Heydrich byl nejvýše postaveným nacistou, který se stal cílem úspěšného útoku odboje, má událost nesporný význam i v širším evropském kontextu.

Kostel sv. Cyrila a Metoděje je od roku 1964 zapsanou kulturní památkou r. č. ÚSKP 44122/1-1221. Národní kulturní památka má přiděleno r. č. ÚSKP 467 (obr. 3).

Hlávkova studentská kolej čp. 1966, Praha 2-Nové Město, Dittrichova 14, Jenštejnská 1

Studentská kolej českých vysokých škol vznikla v letech 1903–1904 z iniciativy a díky mecenátu Josefa Hlávky. Novorenesanční budova ovlivněná v některých ohledech i secesí je dílem architekta Josefa Fanty. Na stavbě se podílela firma Matěje Blechy. Sgrafita na průčelí navrhoval vedle Josefa Fanty malíř Karel Klusáček. Rozlehlá nárožní budova se skládá ze dvou na pohled odlišných částí. Západní třípatrová část při Dittrichově ulici má bohatě zdobené průčelí s výrazným arkýřem a štítem završeným bustou sv. Václava od sochaře Čeňka Vosmíka. Navazující pětipatrová část s hlavním průčelím do Jenštejnské ulice je nad korunní římsou zakončena věžicí a vikýři. Nejvýraznějšími prvky exteriéru budovy jsou sgrafita s rozličnými náměty a nápisy (zemské a městské znaky, figurální motivy, datace 1903, četné alegorie a nápisy vztahující se k funkci objektu aj.). U vstupu jsou umístěny tři pamětní desky, věnované zakladateli koleje Josefu Hlávce a studentům Janu Opletalovi a Otakaru Runovi.

Obr. 3. Praha 2-Nové Město, kostel sv. Cyrila a Metoděje. Pohled od jihozápadu z Resslovy ulice (foto M. Kracík, 2014).

Budova Hlávkovy studentské koleje je úzce spjata především s událostmi roku 1939. Jedním ze zde ubytovaných byl i student medicíny Jan Opletal, který byl raněn při demonstraci 28. října 1939 a následně 11. listopadu 1939 zemřel. Jeho pohřeb 15. listopadu 1939 přerostl v otevřenou protinacistickou demonstraci. Důsledkem těchto událostí byla rozsáhlá perzekuce studentů a uzavření českých vysokých škol 17. listopadu 1939. Pozatýkaní studenti pražských vysokých škol byli mj. soustředěni v ruzyňských kasárnách, kde bylo devět studentských funkcionářů ještě téhož dne popraveno. Mnoho studentů skončilo v nacistických koncentračních táborech, zejména v Sachsenhausenu. Proto je 17. listopad připomínán jako státní svátek „Den boje za svobodu a demokracii a Mezinárodní den studentstva“ a u koleje se každoročně konají pietní akce připomínající zmíněné události.

Hlávkova studentská kolej čp. 1966 je od roku 1981 zapsanou kulturní památkou r.č. ÚSKP 41338/1-2042. Národní kulturní památka má přiděleno r.č. ÚSKP 468 (obr. 4).



Obr. 4. Praha 2-Nové Město, čp. 1966, Hlávkova studentská kolej. Pohled od jihovýchodu z Jenštejnské ulice (foto J. Baláček, 2019).

Budova Československého rozhlasu čp. 1409, Praha 2-Vinohrady, Vinohradská 12, Balbínova 15, 17

Funkcionalistická, resp. konstruktivistická stavba podle projektu architekta Bohumila Slámy vznikala v letech 1927–1932 původně pro Ředitelství pošt a telegrafů a pro Československý rozhlas. V celkovém pojetí rozsáhlé budovy lze v jistých ohledech spatřovat parafrázi pražského Veletržního paláce od architektů Josefa Fuchse a Oldřicha Tyla. Provoz rozhlasu byl v novostavbě oficiálně zahájen 10. prosince 1933, tedy deset let od začátku vysílání v Československu. V předchozích letech sídlil rozhlas v několika většinou provizorních lokalitách. Budova na Vinohradské ulici slouží svému účelu dodnes. Nejnovější rozsáhlá rekonstrukce a modernizace historického objektu probíhala mezi lety 2004–2011.

Budova Československého rozhlasu je spjata s významnými událostmi české historie, zejména z let 1945 a 1968, jak připomíná několik pamětních desek při vstupu do objektu. Vysílání Československého rozhlasu sehrálo klíčovou roli při vypuknutí a v následných bojích Pražského povstání 5.–9. května 1945. Nakrátko se vysílalo rovněž z provizorního studia ve vinohradském Husově sboru. Boj o rozhlas si vyžádal mnoho obětí z řad



Obr. 5. Praha 2-Vinohrady, čp. 1409, budova Československého rozhlasu. Pohled od severovýchodu z Vinohradské ulice (foto M. Kracík, 2020).

vlastních zaměstnanců i dalších účastníků povstání. V důsledku bojů došlo i ke značnému poškození budovy. Československý rozhlas se stal rovněž jedním ze strategických cílů i při invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa v noci z 20. na 21. srpna 1968. Demonstranti, kteří se snažili zabránit obsazení rozhlasu, byli rozeznáni střelbou. Fasáda budovy byla ostřelováním značně poškozena. Srpnové události roku 1968 u Československého rozhlasu si také vyžádaly řadu lidských obětí. Budova Československého (nyní Českého) rozhlasu tak představuje celostátně významné místo symbolizující boj za svobodu a demokracii.

Budova čp. 1409 je od roku 1976 zapsanou kulturní památkou r. č. ÚSKP 41071/1-1865. Národní kulturní památka má přiděleno r. č. ÚSKP 469 (obr. 5).

Náhrobek Jana Palacha, Praha 3-Žižkov, Olšanské hřbitovy, ppč. 4303, hrobové místo IX, 2, 89

Oběť studenta Jana Palacha za uchování svobody a demokratického vývoje československé společnosti po srpnové okupaci v roce 1968 je významným mezníkem historie naší země. Jan Palach (* 11. 8. 1948 Praha – † 19. 1. 1969 Praha) byl studentem Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Dne 16. ledna 1969 se v horní části Václavského náměstí jako „živá pochodeň“ upálil na protest proti vzrůstajícímu potlačování svobod v okupovaném Československu. Svým činem chtěl veřejnost vyburcovat z letargie a odevzdanosti novým poměrům. Rozsáhlým popáleninám Jan Palach podlehl 19. ledna 1969 na klinice v Legerově ulici. Jeho pohřeb 25. ledna 1969 se stal

velkou veřejnou manifestací.

Smysl Palachovy oběti byl zásadním způsobem zhodnocen a připomenut o dvacet let později v lednu 1989, kdy pietní shromáždění přerostlo v sérii demonstrací známou jako „Palachův týden“. Tyto události předznamenaly konec komunistického režimu v Československu.

Jan Palach byl pohřben na Olšanských hřbitovech. Autorem umělecky kvalitně ztvárněného náhrobku s figurálním reliéfem byl sochař Olbram Zoubek za spolupráce architektů Iva Loose



a Jindřicha Malátka. Již několik měsíců po instalaci byla bronzová náhrobní deska v roce 1970 na příkaz StB odstraněna a roztavena. V roce 1973 pak proběhla nařízená exhumace a zpopelnění ostatků. Roku 1974 byla urna s popelem uložena do rodinného hrobu ve Všetatech. Ostatky Jana Palacha se na hrobové místo na Olšanských hřbitovech opět vrátily roku 1990, kdy byl osazen i nový odlitek původní bronzové desky.

Čin Jana Palacha je pro českou společnost trvalým morálním apelem. Udělení statusu národní kulturní památky odpovídá celospolečenskému symbolickému rozměru Palachovy oběti.

Náhrobek Jana Palacha byl prohlášen za kulturní památku rozhodnutím Ministerstva kultury ze dne 11. 7. 2019 (nabylo právní moci 31. 7. 2019), zapsán do ÚSKP pod r. č. 106393 a následně prohlášen za národní kulturní památku s r. č. ÚSKP 470 (obr. 6).

Obr. 6. Praha 3-Žižkov, náhrobek Jana Palacha na Olšanských hřbitovech (foto J. Baláček, 2019).

NOVĚ PROHLÁŠENÉ NEMOVITÉ KULTURNÍ PAMÁTKY NA ÚZEMÍ HL. M. PRAHY V ROCE 2019

Obchodní dům Kotva čp. 656, Praha 1-Staré Město, náměstí Republiky 8, Královská 15

Na řešení obchodního domu Kotva byla roku 1969 vypsaná veřejná architektonická soutěž, ze které vítězně vzešel návrh Věry a Vladimíra Machoninových. Zadáním bylo vměstnat velkou užitnou plochu na poměrně malou parcelu a přitom nepřesáhnout výšku historické zástavby. Machoninovi zvolili půdorysný princip ve tvaru šestiúhelných pláští se střední podporou. Systém umožnil jak dispoziční, tak hmotovou variabilitu stavby. Některá pole v parteru ustupují a zejména v úrovni střešní krajiny stavba prostorově reaguje na své členité okolí. Původní záměr ocelové nosné konstrukce musel být podle požadavků švédské realizační firmy SIAB přepracován na řešení v železobetonu. Obvodový plášť je jedním z prvních příkladů užití kovových prvků u nás. Přestože se původně počítalo s prvky Korten, tedy z oceli předem řízeně zkorodované, pro realizaci byl nakonec vybrán plášť eloxovaný. Jen minimálně byl prolomen okny, nejvíce do náměstí Republiky. Ke kovovému plášti se přičleňují tubusy únikových schodišť z pohledového betonu s úzkými štěrbinami oken. Stavba dokončená roku 1975 představuje vrcholně kvalitní architekturu citlivě se začleňující do historického jádra města.

Obchodní dům Kotva byl prohlášen za kulturní památku rozhodnutím Ministerstva kultury ze dne 1. 4. 2019 (nabylo právní moci 30. 4. 2019) a zapsán do ÚSKP pod r. č. 106370 (obr. 7).



Obr. 7. Praha 1-Staré Město, čp. 656, obchodní dům Kotva. Pohled od jihu z Královské ulice (foto R. Polášek, 2017).

Koleje ČVUT čp. 772, Praha 4-Podolí, Na Lysině 12

Studentské koleje leží severně od Kavčích hor, mezi atletickým stadionem Děkaněves a podolským hřbitovem. Roku 1953 vláda pověřila Fakultu architektury a pozemního stavitelství (FAPS) ČVUT vypracovat projekt kolejí pro 1500 studentů. Urbanista Jan Krásný založil koncept areálu na symetricky řazených trojicích obytných jednotek ve dvou řadách s ústřední promenádou lemovanou portiky bočních vstupů na terasách s balustrádami. Poslední dvojici bloků propojuje kolonáda vytvářející prostor pro sochu Julia Fučíka, která patrně nikdy nebyla osazena. Areál dále tvoří společenský dům s jídelnou na jihovýchodě a dům správy kolejí s vrátnicí na severovýchodě. Mezi nimi je v hlavní ose situován venkovní bazén. Architekturu ve stylu socialistického realismu vytvořil Miloš Zachystal ve spolupráci s Jiřím Ulmanem. Jako základ stavebního řešení použili typový projekt svobodárny T 20, kterou dispozičně upravili pro potřeby kolejí. Fasády vertikálně rozdělili na pásový sokl a vrchní část s hladkou omítkou



Obr. 8. Praha 4-Podolí, čp. 772, Koleje ČVUT. Pohled od východu (foto M. Kracík, 2020).

v poměru 2:3. Budovy ukončují konzolové římsy a valbové střechy s trojicí zděných vikýřů s kruhovým oknem. Původní architektonicky pojednané vikýře se však zachovaly jen u dvou budov, u ostatních je kvůli realizaci půdních vestaveb nahradily novodobé utilitární. Nad čelními portiky s balkony prosvětluje schodiště velká francouzská okna. Kolektiv studentů a pedagogů areál nejen projektoval, ale podílel se též na vlastní realizaci, tehdy propagovanou proudovou metodou. Sochařskou výzdobu bohatých terakotových portálů vytvářeli studenti prof. Václava Žaluda. Akanty korintských hlavic na bosovaných pilastrech byly nahrazeny listy pampelišky a pětícípými hvězdami. Společenský dům s jídelnou navrhovali Jaroslav Paroubek a Zdeněk Řezníček. Vstup tvoří vysoký zapuštěný pilířový portikus na nízké terase. Z vestibulu vede reprezentativní schodiště do hlavního sálu s terasou v patře. Architektura socialistického realismu není pro Prahu příliš typická, vyskytuje se spíše ojediněle a nemá tak výraznou formu, jakou získala v centrech těžkého průmyslu. Areál kolejí v Podolí je svým rozsahem a uceleností v Praze unikátní.

Koleje ČVUT v Podolí byly prohlášeny za kulturní památku rozhodnutím Ministerstva kultury ze dne 29. 1. 2019 (nabylo právní moci 16. 2. 2019) a zapsány do ÚSKP pod r. č. 106344 (obr. 8).

Dům čp. 4, Praha 21-Koloděje, K Jízdárně 11

Areál domu čp. 4 s přilehlou bývalou jízdárnou se nachází v historickém jádru obce poblíž koloďského zámku. Budova čp. 4 s historizující výzdobou fasád pochází pravděpodobně z 2. poloviny 19. století. K budově čp. 4 přiléhá brána s úsekem ohradní zdi. Severovýchodně od domu navazuje jednodušeji pojatá stavba zimní jízdárny ze 40. let 20. století (nebyla prohlášena za kulturní památku).

Dům čp. 4 na pravidelném obdélném půdorysu je přízemní s valbovou střechou. Hlavní uliční a boční dvorní průčelí je pojata reprezentativně s výraznou výzdobou. Okna se segmentovým záklenkem mají profilované šambrány i podokenní a nadokenní římsy. Nad kordonovou římsou doprovázenou obloučkovým okrajovým motivem navazuje půdní polopatro se slepými, dekorativně pojatými šestícípými otvory s konkávně prohnutými stranami. Profilovanou korunní římsu doplňuje pás s čabrakovým motivem. Hlavním prvkem vertikálního členění průčelí jsou zdobené

pilastry s dekorativními hlavicemi (resp. zde pilastry plní funkci nárožní bosované lizény). Místnosti interiéru mají zčásti segmentové klenby, většina prostor je plochostropá.

Na travnaté ploše před průčelím domu čp. 4 se nachází barokní socha sv. Jana Nepomuckého, která je již samostatně prohlášenou kulturní památkou.



Areál domu čp. 4 je pro

své architektonické a urbanistické kvality významným dokladem lidové architektury 2. poloviny 19. století v prostředí původně zemědělské a řemeslnické obce, která je zároveň tradičním šlechtickým sídlem. Působivá uliční kulisa s výraznou historizující fasádou a s branou vhodně spoluutváří malebný prostor v bezprostředním sousedství zámku a zaujímá tak důležité místo v zástavbě historického jádra Koloděj.

Dům čp. 4 s ohradní zdí, branou a se souvisejícími pozemky byl prohlášen za kulturní památku rozhodnutím Ministerstva kultury ze dne 21. 11. 2017 (nabylo právní moci 30. 1. 2019) a zapsán do ÚSKP pod r. č. 106327 (obr. 9). Prohlášena byla jen část areálu, bývalá jízdárna status kulturní památky nezískala.

Náhrobek Jana Palacha, Praha 3-Žižkov, Olšanské hřbitovy, ppč. 4303, hrobové místo IX, 2, 89

Náhrobek Jana Palacha byl v roce 2019 nejprve prohlášen za kulturní památku a následně za národní kulturní památku s r. č. ÚSKP 470. Viz text věnovaný NKP (obr. 6).

Jan Baláček, Matyáš Kracík

Obr. 9. Praha 21-Koloděje, dům čp. 4. Celkový pohled od západu (foto J. Baláček, 2020).

VÝBĚROVÁ BIBLIOGRAFIE:

Usedlost Bertramka čp. 169, Smíchov:

- BUCHNER, Alexander: Bertramka – památník W. A. Mozarta a manželů Duškových. Praha 1956.
- MEZIHORÁKOVÁ, Klára: „Zde bydlel W. A. Mozart“ : Ke stavebním dějinám domu usedlosti Bertramka v 19. a 20. století. Zprávy památkové péče 74, 2014/2, 115–123.
- MEZIHORÁKOVÁ, Klára: heslo Čp. 169, Usedlost Bertramka. In: Dalibor Prix et al., Umělecké památky Prahy : Velká Praha (M–Ž). Díl 1 (Malešice – Újezd u Průhonic). Praha 2017, 521–526.
- OSSENDORF, Klement / NAUMAN, Pavel: Stavební vývoj a obnova pražské Bertramky. Zprávy památkové péče 16, 1956/6, 279–288.
- PROCHÁZKA, Rudolph: Mozart in Prag. Praha 1892, 56.
- VOLEK, Tomislav: Mozart a Praha. Praha 1973.

Kostel sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici, Nové Město:

- ČVANČARA, Jaroslav: Anthropoid : Příběh československých vlastenců. Praha 2016.
- ŠUVARSKÁ, Eva: Národní památník hrdinů heydrichiády : Místo smíření : Historie založení a činnosti 1995–2015. Praha 2020.
- VLČEK, Pavel / JIRKA, Antonín / BAŤKOVÁ, Růžena 1998: heslo Kostel sv. Cyrila a Metoděje (dříve sv. Karla Borromejského). In: Růžena Baťková et al., Umělecké památky Prahy : Nové Město, Vyšehrad, Vinohrady (Praha 1). Praha 1998, 95–98.

Hlávkova studentská kolej čp. 1966, Nové Město:

- HILMERA, Jiří: heslo Čp. 1966, Hlávkova studentská kolej. In: Růžena Baťková et al., Umělecké památky Prahy : Nové Město, Vyšehrad, Vinohrady (Praha 1). Praha 1998, 692.
- JÍRA, Josef: Hlávkova studentská kolej českých vysokých škol : Osudy lidí a budovy v období od založení do konce II. světové války. In: Jiří Witzany et al., Josef Hlávka : Jeho myšlenkový odkaz a 100 let činnosti jeho nadace : Konference 2004. Praha 2004, 128–137.
- LEIKERT, Jozef: Černý pátek sedmnáctého listopadu. Praha 2001.
- POKORNÝ, Jiří: Odkaz Josefa Hlávky : Historie České akademie věd a umění, Hlávkových studentských kolejí, Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových, jakož i Národohospodářského ústavu. Praha 2008, 94–158.
- POUSTA, Zdeněk (ed.): Trpké vzpomínky na 17. listopad 1939. Praha 2014.

Budova Československého rozhlasu čp. 1409, Vinohrady:

- JEŠUTOVÁ, Eva et al.: Od mikrofonu k posluchačům : Z osmi desetiletí českého rozhlasu. Praha 2003.
- KOKOŠKA, Stanislav: Praha v květnu 1945 : Historie jednoho povstání. Praha 2005.
- PLATOVSKÁ, Marie: heslo Čp. 1409/XII, budova Československého rozhlasu. In: Dalibor Prix et al., Umělecké památky Prahy : Velká Praha (M–Ž). Díl 2 (Velešlavín–Žižkov). Praha 2017, 998.

Náhrobek Jana Palacha na Olšanských hřbitovech, Žižkov:

- BLÁŽEK, Petr / EICHLER, Patrik / JAREŠ, Jakub et al.: Jan Palach '69. Praha 2009.
- BLÁŽEK, Petr: Živé pochodné v sovětském bloku : Politicky motivované případy sebeupálení v letech 1969–1989. Praha 2019, 113–190.
- KLUSÁKOVÁ, Jana: Jana Klusáková a Olbram Zoubek rozmlouvají nadoraz o životě, o umění, o době. Praha 1996, 39–59.
- SEDLÁČKOVÁ, Lenka: Množství lidí denně viděných : Fotografické dílo Ivo Loose. Teoretická bakalářská práce, Opava 2013, 28, 30, 47, 106. Uloženo: Slezská univerzita v Opavě.

Obchodní dům Kotva čp. 656, Staré Město:

- URLICH, Petr (ed.): Obchodní dům Prior / Kotva : Historie, urbanismus, architektura. Praha 2018.
- KLÍMA, Petr (ed.): Kotvy Máje : České obchodní domy 1965–1975. Praha 2011, 162–169.
- SMĚTÁK, Pavel / PUČEROVÁ, Klára (eds): 60'/'70' : Věra a Vladimír Machoninovi. Praha 2010, 90–103.

Koleje ČVUT čp. 772, Podolí:

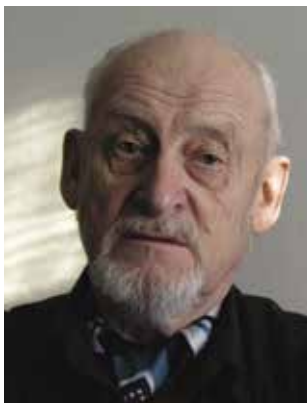
- PRAGER, Karel: Vysokoškolské koleje v Praze-Podolí. Architektura ČSR, 1956/1–2, 10–11.
- HUBRTOVÁ, Kateřina: Vysokoškolské koleje ČVUT. In: Ivan Matějka et al., Slavné stavby Prahy 4. Praha 2008, 128–130.
- JANKOVÁ, Yvonne: heslo Čp. 772/XV, Kolej Podolí. In: Dalibor Prix et al., Umělecké památky Prahy : Velká Praha (M–Ž). Díl 1 (Malešice–Újezd u Průhonic). Praha 2017, 275–276.

Dům čp. 4, Koloděje:

- BUREŠ, Pavel / ŠTEFANIKOVÁ, Jana: Katalog vesnických sídel v ČR I : Praha hl. m. Praha 2006, 63.
- VINAŘ, Jan (ed.): Kapitoly z dějin Koloděj. Koloděje 2000, 127–128.

IN MEMORIAM AKAD. ARCH. VOJTĚCHA STORMA

(* 12. 3. 1937 Praha – † 22. 7. 2019 České Budějovice)



Akad. arch. Vojtěch Storm (foto J. Štormová, 2005).

Celý život se snažím sladit současný výraz a ideje stavění s historickým prostředím a s památkami. Překlenout rozpor mezi minulostí a dneškem, obnovit plynulé navazování slohů, jaké zde bylo až do 19. století, komponovat a harmonizovat nové se starým.

(z deníku Vojtěcha Storma)

Akademický architekt Vojtěch Storm, který působil jako projektant, památkář, urbanista i publicista, podlehl těžké nemoci 22. července 2019 v Českých Budějovicích, kde prožil většinu svého života. V poslední e-mailové zprávě z 8. července 2019 se zmiňoval o ubývání sil pro dokončení článku o soutěžích na Staroměstskou radnici v Praze a litoval, že už nemůže být přítomen v pražském Karolinu na promoci svého vnuka Josefa, který vystudoval lékařskou fakultu a zvolil si dráhu očního lékaře. Také želel uvažovaných zásahů do kvalitní úpravy budějovického náměstí Přemysla Otakara II. od Pavla Janáka a velmi ho trápila kauza Mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze, jehož obnovení v roce 2019 odmítlo v otevřeném dopise 26 historiků umění. Překvapujícího vztyčení sloupu na jaře roku 2020 se bohužel nedomlužil. Snad ho v posledních měsících života alespoň trochu potěšilo prohlášení českobudějovického obchodního domu Brouk a Babka od arch. Karla Chocholy z roku 1935 za kulturní památku v dubnu 2019. Psal o něm totiž heslo pro *Encyklopedii Českých Budějovic*.

Vojtěch Storm¹ se narodil 12. března 1937 v Praze v intelektuální rodině známého architekta Břetislava Štorma (* 21. 6. 1907 Řevničov – † 11. 2. 1960 Praha), který vynikl i jako malíř, kreslíř, heraldik, spisovatel a památkář. Matka Slávka, rozená Mohalová (* 1909 Jaroměř – † 1988 Praha), se starala o domácnost. Manželství však nebylo šťastné, rozpadlo se a Vojtěchův otec se v roce 1945 znovu oženil s Martou Podzemskou a odstěhoval se do rodinné vily ve Všenorech, kterou

sám v roce 1939 projektoval. Toto druhé manželství zůstalo bezdětné. Vojtěch vyrůstal se svou matkou ve vile v Praze na Ořechovce, odkud často a rád jezdil k otci na návštěvu. Otec byl pro něho celoživotním vzorem a Vojtěch se stále snažil uchovávat a rozvíjet jeho odkaz.

Podobně jako mnoha dalším adeptům studia na vysoké škole bylo i Vojtěchu Stormovi v budovatelských 50. letech 20. století doporučeno sblížení s dělnickou tří-



dou, takže už v roce 1954 získal v Komunálním podniku hl. m. Prahy výuční list jako zedník. Jako brigádník se pak uchýlil postupně v SÚRPMO (Státním ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů), ve Státním fotoměřickém ústavu a v družstvu umělecké výroby pro obnovu památek Štuko. V roce 1957 se mu podařilo zahájit studium na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze u profesora Adolfa Benše (1894–1982). Absolvoval v roce 1963. Jeho diplomová práce se týkala projektu územního plánu obce Radomyšl na Strakonicku. Vzpomínky na studentská léta zachytil v níže poprvé publikované stati, patrně z roku 2012, nazvané *Jak jsme študovali*. V letech 1964–1965 absolvoval v Lounech základní vojenskou službu. V roce 1965 se oženil se svou spolužačkou z VŠUP Danou Puchnarovou (* 1939 Praha), malířkou, grafičkou, ilustrátorkou a publicistkou, s níž měl syna Františka (* 1966 Praha), typografa, grafika, pedagoga na Vysoké škole uměleckoprůmyslové, publicistu, hudebníka a v roce 1993 zakladatele První střešovické

Tři generace Štormů u rodinné vily ve Všenorech. Vlevo otec Břetislav, uprostřed dědeček Václav a vpravo Vojtěch (rodinný archiv, 1954).

¹ Vojtěch Storm se jako jediný z blízké rodiny psal bez háčky ve svém příjmení podle vzdálenějších předků.

písmolijny, a dceru Markétu (* 1969 Praha), kostýmní výtvarnici, návrhářku historických kostýmů, spolupracující s ansámby, jako je např. *Chorea Historica*, *Hof Musici*, *Česká Händelova společnost*, *Collegium Marianum*, *Musica Florea* nebo *Hartig*. Markéta nyní pracuje také jako produkční celoročních národopisných pořadů pro Muzeum lidových staveb v Kouřimi. Vojtěch Storm se dočkal již zmíněného vnuka Josefa, vnučky Julie a nejmladšího Vojtěcha Řišlinka, který dostal jméno po svém dědečkovi.

Pražské jaro, okupace sovětskými vojsky a začátek normalizace Vojtěcha Storma zastihly v Pražském projektovém ústavu, kde pracoval v letech 1965–1969 jako konceptní projektant. V té době se rozhodl s celou rodinou přesídlit do jihočeské metropole, Českých Budějovic, které se pro něho spolu s celým tamním krajem staly novým, hluboce obdivovaným domovem. Kromě bezpočtu památek světového významu si zvláště oblíbil krajinu Blanského lesa s horou Kletí, do jejíhož podhůří v Holubově zasadil v roce 2011 svou milovanou kapličku sv. Anežky České. Její základní kámen posvětil při své třídenní návštěvě naší republiky v den svátku sv. Václava L. P. 2009 papež Benedikt XVI.; posvěcení hotové kaple českobudějovickým biskupem Jiřím Paďourm se uskutečnilo v sobotu 24. září 2011. Za projekt této kapličky nepřijal žádný honorář.

V novém bydlišti v Českých Budějovicích však došlo roku 1974 k rozpadu manželství Vojtěcha Storma. Po dvou letech se znovu oženil se zdravotní sestrou Kamilou Šlejharovou (* 1947), která mu několikrát svou neúnavnou péčí prodloužila život. V roce 1978 se narodil syn Jan, architekt a designér. Ten zprvu, v letech 2003–2004, spolupracoval s otcem v jeho kanceláři *Storm České Budějovice*, pak v různých ateliérech v České republice a Německu; v současnosti působí v ateliéru *Spatium* v Praze-Holešovicích.

Kromě projektování staveb bylo zásadním úkolem Vojtěcha Storma v novém prostředí řešení urbanismu města, zprvu na Útvaru hlavního architekta Českých Budějovic (1969–1973), pak v podniku Drupos České Budějovice (1973–1975), kde vedl stavební skupinu, a nakonec ve Stavoprojektu České Budějovice, kde byl vedoucím projektantem (1975–1991). Zároveň působil v letech 1970–1987 jako konzervátor památkové péče, což byla, od roku 1990 už zaniklá, čestná funkce jakéhosi „hlídacího psa“ v terénu, úzce spolupracujícího s tehdejšími Krajským střediskem státní památkové péče a ochrany přírody v Českých Budějovicích (dnes Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích).² Od roku 1973 byl členem komise pro ochranu památek při Ústředním výboru Svazu architektů ČSR. Rok 1993 prakticky celý prostoupal s opakovanými pobyty v nemocnici a ještě doléčováním v lázních. V letech 1994–2004 pracoval jako krajinář ve Správě chráněné krajinné oblasti Blanský les, kde měl příležitost zabývat se morfologií a vývojem urbanizace krajiny ve spojení s historickou architekturou.

Ačkoli se rozhodl v roce 2000 odejít do důchodu, na intenzitu jeho odborné činnosti to nemělo vliv. V roce 2002 zorganizoval spolu s ředitelkou Hvězdárny a planetária České Budějovice Ing. Janou Tichou a s dalšími aktivisty petici proti umístění dalšího vysílače na Kletí.³ Protest byl úspěšný, nový vysílač nebyl postaven, pouze u původního vysílače z roku 1978, sedm let po petici, byla vyměněna jeho koncová laminátová špička.⁴ Posledním zaměstnavatelem Vojtěcha Storma v letech 2005–2007 byl Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví v Průhoncích u Prahy, kde se v době jeho působení výzkumné obory rozšířily o ekologii krajiny a ekologii lesa, čili o odvětví, která jej stále více zajímala.

V podstatě neznámé jsou návrhy Vojtěcha Storma na liturgická roucha. Protože se jeho otec Břetislav léta věnoval návrhům paramentů a precios pro katolickou církev, obraceli se pak někteří duchovní, např. známý farář z Týnského chrámu v Praze P. Jiří Reinsberg (1918–2004), na jeho syna. V 60. letech 20. století pro něj Vojtěch Storm navrhl tři různé kusy. Nejméně informací je známo o mariánské kázuli s lilii na dorzálním kříži, která se však jako jediná zachovala. Velmi populární byla odvážná dalmatika, používaná výhradně na zpěv *Exsultet* na Bílou sobotu o Velikonocích, která dostala od věřících přezdívku „tlustá černoška“. V roce 1964 na ni přivezla paní Bernadetta Kinská⁵ z Německa růžovobíle pružované hedvábí, z něhož ji ušila jedna nezjištěná farnice. V té



Vojtěch Storm u kaple sv. Anežky České v Holubově u Českých Budějovic, kterou projektoval; realizace v roce 2011 (foto H. Čižinská, 2013).



Návrh kaple sv. Anežky České v Holubově, asi 2009 (rodinný archiv).

2 Zřejmě se mu podařilo z hlediska památkové péče mnohé zachránit, protože Storm tento údaj vždy zásadně uváděl ve svých i sebekratších životopisných zmínkách.

3 Sine: Zaslouhuje si Klet' ochranu aneb ochrana krajinného rázu v praxi. In: Občanská společnost – návod k použití, aktualizace 20. 11. 2008. Dostupné na <<http://obcan.ecn.cz/index.shtml?apc=up--1-&f=1918497&p=6>> [vid. 2020-10-30].

4 Sine: Vysílač Klet'. In: Wikipedie.cz, aktualizace 24. 10. 2020. Dostupné na <https://cs.wikipedia.org/wiki/Vys%C3%ADla%C4%8D_Kle%C5%A5> [vid. 2020-10-30].

5 Bernadetta Kinská (1922–2016), rozená Merveldt, byla manželkou Josefa Kinského z kostelecké větve rodu. Za totality rodina Kinských bydlela v Provaznické ulici na Starém Městě v Praze, takže pravidelně navštěvovala bohoslužby v kostele Matky Boží před Týnem.

Cyril Kubánek, dnešní farář ve Zlonicích (**vlevo**), v dalmatice pro zpěv *Exsultet* při liturgii na Bílou sobotu v roce 1991 v kostele Matky Boží před Týnem v Praze, návrh Vojtěcha Storma, 1964 (foto J. Vaněček, 1991).

P. Jiří Reinsberg (**vpravo**) v kostele Matky Boží před Týnem v Praze ve felonu navrženém Vojtěchem Stormem v roce 1967 (rodinný archiv, asi 1967).



době bylo stále riskantní přivést již ušité roucho. Třetí byl felon⁶ z roku 1967, navržený podle rad významného odborníka na liturgii a disidenta P. Bonaventury Boušeho OFM (1918–2002). Toto roucho bylo původně určeno pro kostel sv. Václava ve starých Dejvicích, ale tamější duchovní o něj ztratil zájem. Felon tak obohatl sbírku týnských parament. O výběr tkaniny (bílé, lehce zažloutlé sukno, hnědočervená podšívka), střih, ušití a náklady se postarala teta Vojtěcha Storma,

Rozhledna Granátník na Kleť v Blanském lese u Českých Budějovic podle návrhu Vojtěcha Storma; realizace v roce 2003 (foto V. Storm, 2003).



Jitka Naumanová,⁷ sestra arch. Břetislava Štorma a manželka historika, historika umění, spisovatele, novináře, památkáře a ochránáře přírody PhDr. Pavla Naumana (1907–1976), jež *Pohádky o mašinkách* s ilustracemi Kamila Lhotáka (1912–1990) jsou skvostem literatury pro děti.

Po určitou dobu svého života byl Vojtěch Storm členem České komory architektů. Od roku 1991 vedl svou vlastní architektonickou kancelář *Storm České Budějovice*, jak bylo výše zmíněno, která se specializovala především na urbanismus. Současně se nepřetržitě věnoval navrhování drobných staveb, jako byla, kromě jiných, rozhledna Granátník na vrchu nad obcí Srnín v Blanském lese, otevřená v roce 2003,⁸ dále vytváření drobných užitkových předmětů a geometrických plastik, pravidelně vystavovaných *Asociací jihočeských výtvarných umělců* na Intersalonech. Nezanedbatelná je i jeho badatelská činnost,

6 Felon (*phelonion*), užíván od 2. století, je běžným liturgickým rouchem pro kněze východního ritu. Má stejné využití jako kázule.

7 Syn Jitky Naumanové, rozené Štormové, a PhDr. Pavla Naumana, Ing. arch. Pavel Nauman (*1937 Praha – †2012 Praha), disident, autor mnoha úspěšných projektů, byl jedním z hlavních iniciátorů obnovy Mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze. Se svým synovcem Františkem Štormem, synem Vojtěcha Storma, a s dalšími přáteli v noci 2. listopadu 1993 položili bez povolení Magistrátu hl. m. Prahy pět žulových desek na místo, kde sloup stával, s nápisy ve čtyřech jazycích: „ZDE STÁL A OPĚT BUDE STÁT MARIÁNSKÝ SLOUP.“ Magistrát dal později písmo vysekat. Viz Vojtěch POKORNÝ: Sloup míru. *Babylon* 29, 2020/1, 4. 5. 2020, 4.

8 *Sine*: Rozhledna Granátník. In: Turistický atlas, 2016. Dostupné na <https://turistickyatlas.cz/vse/misto/13203_rozhledna-granatnik.html> [vid. 2020-10-30].

jejíž výsledky publikoval v předních odborných a regionálních časopisech. Zajímal ho krajinný urbanismus a mapoval dochované aleje nejen v jižních Čechách. Účastnil se vědeckých konferencí – jako přednášející i jako posluchač. Se synem Františkem vydával s mimořádnou péčí znovu knižní díla Břetislava Štorma.

Vojtěch Storm byl nesmírně pilným intelektuálem, který obsáhl tvůrčím způsobem několik tradičních i nově vznikajících oborů, a to s mladickým elánem v souznění se svým životním krédem: „Sloužit dobré věci.“ Zdravotní stav mu v poslední době neumožnil dokončit některé závažné projekty, na nichž mu záleželo. Byl velmi hrdý na svou rodinu, v níž každý člen maximálně rozvíjí svůj talent.

Requiescat in pace

Helena Čižinská

Jak jsme študovali

Doba a život v ní

Každá ideologická horlivost, kdy se krutost a mstivost doplňuje neuvěřitelnou oddaností, blbostí a naivitou, se časem vyčerpá, umdlévá a život má snahu se vracet do lidských poměrů. Což fanatičtí strážci pravověří nelibě nesou a pořádají různé aktivizace, kulturní revoluce, prověrky, bojují proti revizionismu, usilují o očistu, hledají různá výročí, vyvíjejí existenční nátlak a v krajním případě zasáhnou vojensky. Konec 50. a téměř celá 60. léta byla takovou fází poměrné svobody, ve které se uvolnil potlačovaný a utajovaný kulturní potenciál.

Významným mezníkem pro nás byl rok bruselské výstavy 1958,⁹ u Kybalů¹⁰ se tehdy tkal obrovský gobelin a u pana Vály¹¹ se řezaly a lepily polystyrenové panely a náš profesor¹² s asistentem Kadlecem¹³ tam dělali fontánu. Byla to krásná doba, jako nikdy před tím a vlastně ani potom. Socrealistický historismus skončil, v něm se angažoval snad jen prof. Smetana¹⁴ interiérem sjezdového sálu na Výstavišti, zatímco náš pan profesor se věnoval spíš památkám. Ve školní knihovně byly *L'architecture d'aujourd'hui*, *Domus*, *Cahiers d'Art*, *Graphis*, dokonalé monografie *Skira*, to všechno jsme horlivě listovali a z nich, spíš než od profesorů, jsme brali poučení o moderním stylu. V polovině 50. let už vycházely kvalitní časopisy i u nás, vedle staršího *Tvaru* nové *Umělecká řemesla*, *Domov*, ale také *Dějiny a současnost* a *Světová literatura*, takže jsme měli o světě celkem dobrý přehled. Převážně za starší literaturou a památkami jsme chodili do příjemného prostředí knihovny UP muzea¹⁵ s velkými stoly a za přehrávkami moderní i klasické hudby, často spojené s výkladem a promítáním, do Divadla hudby v Opletalově ulici,¹⁶ které jako řada jiných užitečných institucí byla rozchvácena po listopadovém převratu stejně jako Ústředí lidové umělecké tvořivosti¹⁷ a pro nás zvláště důležitý Ústav bytové a oděvní kultury.¹⁸ Příznačné je, že nový podnikatelský režim neměl zájem o rozvoj vlastního designu spotřebního zboží, ale jen o jejich nemovitý majetek.



Přístřešek U modrého obrázku na Kleti v Blanském lese u Českých Budějovic podle Stormova návrhu; realizace v roce 2000 (foto V. Storm).

9 Světová výstava EXPO 1958 se konala od 17. dubna do 19. listopadu 1958 v Bruselu a Československo na ní získalo nejvyšší cenu za svůj pavilon – Zlatou hvězdu – a dalších třináct významných ocenění.

10 Prof. Antonín Kybal (1901–1971), vedoucí ateliéru textilního výtvarnictví VŠUP (1945–1970). Pozn. redakce: Pokud není uvedeno jinak, všechny další informace o pedagogické činnosti se týkají Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze.

11 Václav Vála, lektor, vedoucí truhlářské dílny (1952–1973).

12 Architekt, urbanista a pedagog prof. Ing. arch. Adolf Benš (1894–1982), vedoucí ateliéru pro užitou architekturu (1945–1965), rektor (1948–1949), prorektor (1949–1950).

13 Doc. Jaroslav Kadlec (* 1926), architekt, odborný asistent ateliéru užité architektury (1950–1974), docent (1969) pro výuku typologie a dispozice; asistent prof. Adolfa Benše a manžel malířky a výtvarnice Dany Hlobilové (* 1928), dcery Emila Hlobila (1901–1987), hudebního skladatele a pedagoga. O tom viz níže. Společným významným dílem Dany Hlobilové, Jaroslava Kadlece a Adolfa Benše byla skleněná fontána pro československý pavilon na výstavě EXPO 58 v Bruselu.

14 Prof. Pavel Smetana (1900–1986), designér, urbanista, architekt, pedagog, vedoucí ateliéru užité architektury (1945–1970), rektor (1949–1956), prorektor (1956–1960).

15 Uměleckoprůmyslové museum.

16 Divadlo hudby bylo založeno roku 1949 a sídlilo v paláci ČTK v čp. 919, Opletalově ulici 5 na Novém Městě. Zaniklo roku 1990.

17 Ústředí lidové tvořivosti, nahradivší spolky s celostátní působností, vzniklo v roce 1949 jako koordinační orgán ministerstva informací, Revolučního odborového hnutí (ROH), Svazu české mládeže (SČM) a dalších společenských organizací, v nichž pracovaly jednotlivé soubory. V roce 1951 bylo reorganizováno a později přejmenováno na Ústřední dům lidové tvořivosti a Ústřední dům lidové umělecké tvořivosti (ÚDLUT). Jeho pokračovatelem v současnosti je Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS; od roku 2004 dosud).

18 Ústav bytové a oděvní kultury, respektive od 1949 Textilní tvorba, která se o deset let později rozšířila na ÚBOK, sídlil od roku 1959 v čp. 958 a 959 v ulici Na Příkopě 25–27 na Starém Městě. Cílem ústavu byla péče o technickou a estetickou kvalitu výrobků znárodněného československého textilního oděvního, obuvnického, kožedělného, nábytkářského, sklářského a keramického průmyslu. Zamýšlená reorganizace ÚBOK na moderní středisko průmyslového designu po roce 1989 se nezdařila.



Vodňany, židle do hospody podle Stormova návrhu, 1983 (foto V. Storm).

Stormův návrh podrobného územního plánu sídliště v Radomyšli pro 2000 obyvatel. Pokus o harmonický rozvoj barokní vesnice. Nové sídliště je pojmuto jako satelitní obec a důraz je kladen hlavně na propojení s okolní přírodou (převzato ze Stormovy diplomové práce obhájené na VŠUP v roce 1963).

My studenti jsme byli prozápadně orientovaní, všichni s pasivní nadějí, že socialismus dostane lidskou tvář a dostaví se západní blahobyt. Na těch málo partajníků jsme si dávali, nebo ani nedávali pozor; nedostatek objektivních zpráv, hlavně o dění doma, doplňovala Svobodná Evropa a Hlas Ameriky. S potěšením, ale nedůvěřivě jsme z oken školy sledovali, jak roku 1962 odstřelují Stalinův pomník. Lidé podřizující se režimu, pokud to bylo nevyhnutelné, byli většinou zase „smějící se bestie“ jako za války, což je naše lidové východisko vůči všem režimům. Když mi bylo limitních 21 let, vrátil jsem legitimaci Svazu mládeže, což byla troufalost, která mi prošla jen proto, že kolega Jarda Kropáček to nějak zaúřadoval. Vážnější bylo, když se přišel podívat na moji diplomku (přestavba vesnice Radomyšle) Vladimír Novotný,¹⁹ ředitel památkového ústavu, a já měl nějaké invektivy proti komunistům. Suše odpověděl, že je členem ústředního výboru, odešel a zavřela se za tím voda.

Na UMPRUM jsem přišel roku 1957, ale k Benšům, kam jsem chtěl především, až po roční přípravce u prof. Gruse.²⁰ Stálými tématy klausur tam bylo nejprve zaměření historického portálu a návrh jeho výplně – mříže a potom hned úkol těžší – zaměření historické židle a vlastní návrh. Vždycky, když hlásím, kde jsem vystudoval, upřesňuji, že u prof. Benše. Pan profesor byla především osobnost důstojná a dá se říct krásná svou vysokou, vzpřímenou postavou, snad nejvýraznější z naší tzv. avantgardy. Byl původně mánesák, na školu prý doporučen prof. Sokolem²¹ (měla o něj zájem také technika²²) a jmenován byl roku 1945 s první skvělou poválečnou garniturou: Bauch,²³ Kybal, Muzika,²⁴ Filla,²⁵ Svolinský,²⁶ Wagner,²⁷ Smetana, Kaplický²⁸ – a sloužil do roku 1965 jako většina z nich. Představovali generaci před mezním rokem 1968. Tito pánové byli sice ze setrvačnosti levicoví, ale přinášeli vzdělanost, kultivovanost a styl první republiky. Po nich už přišla stranicky zasloužilá generace normalizační. Benš byl známý svými Elektrickými podniky a ruzyňským letištěm a na rozdíl od profesorů Smetany nebo Gruse měl pověst spíše nepolitickou. Věnoval se spíše památkám; vedl se svou školou před rokem 1951 stavební průzkum



historického jádra Českého Krumlova. Tam navrhl později realizovanou přeložku komunikace nad pravým břehem Vltavy, dodnes bezpečně převádějící dopravní zatížení. Zabývali se také rekonstrukcemi zámeckých zahrad v Nemyšli, Brandýse nad Labem a pražskou Bertramkou. Na jednom profesorském sezení pak kdosi napadl katedru architektury, kterou tehdy vedl, snad pro malou moderní průbojnost –

a náš profesor dostal infarkt. Já už ho zažil oslabeného nemocí a nepamatuji se, že by někdy přednášel nebo debatoval o architektonickém stylu; předešlá sorela byla ještě příliš živá. Byl přesvědčený konstruktivista. Jednou jsem se s ním přel o pražské Ořechovce (nevím, jak jsem

19 PhDr. Vladimír Novotný, DrSc. (1901–1977), asistent obrazárny Společnost vlastenecká přátel umění v Praze, poté ředitel Národní galerie, ředitel Kabinetu pro teorii a dějiny umění ČSAV, ředitel Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody (1965–1975).

20 Prof. Josef Grus (1893–1972), pedagog, architekt, malíř, vedoucí ateliéru užité architektury (1951–1958), profesor (1957).

21 Prof. Ing. arch. Jan Sokol (1904–1987), architekt, pedagog, památkář, urbanista, designér, vyučoval v letech 1936–1955 nauku o slohu, v letech 1938–1951 vedl vlastní ateliér, profesor (1940), vedoucí speciální školy pro užitou architekturu (1941), rektor (1942–1945), prorektor (1945–1946). V roce 1929 byl na stáži u arch. Le Corbusiera v Paříži.

22 České vysoké učení technické v Praze.

23 Doc. Jan Bauch (1898–1995), sochař, grafik, malíř, pedagog, vedoucí ateliéru pro užité malířství a grafiku (1945–1959), od 1950 vyučoval večerní akt.

24 Prof. František Muzika (1900–1974), scénograf, malíř, typograf, ilustrátor, grafik, pedagog, výtvarný redaktor, vedoucí ateliéru užité grafiky (1945–1970).

25 Prof. Emil Filla (1882–1953), malíř, sochař, grafik, kurátor, ilustrátor, typograf, pedagog, vedoucí ateliéru pro užité malířství (1945–1953).

26 Prof. Karel Svolinský (1896–1986), scénograf, ilustrátor, grafik, kreslíř, malíř, kostýmní výtvarník, pedagog, typograf, kurátor, vedoucí ateliéru užité grafiky (1945–1970).

27 Prof. Josef Wagner (1901–1957), sochař, pedagog, restaurátor, typograf, vedoucí ateliéru užitého sochařství (1945–1957).

28 Prof. Josef Kaplický (1899–1962), od roku 1927 asistent všeobecné a speciální školy pro kreslení a malbu VŠUP, od 1945 do roku 1962 vedoucí ateliéru pro sklo foukané, malované a leptané; otec slavného architekta Jana Kaplického (1937–2009), o němž se text zmiňuje dále jako o spolužákovi Vojtěcha Storma.

k tomu tehdy došel – při svém moderním zaujetí), kdy tvrdil, že oni byli vždycky proti takovému způsobu stavění a urbanismu – samozřejmě on, který si postavil dům na Babě. Předtím bydleli na pražské usedlosti Ladronce. Pro úplnost: stal se zasloužilým umělcem a nositelem Řádu práce, což byly distinkce, které každý úspěšný odborník téměř fasoval a nebylo dobře možné je odmítnout. Je škoda, že jsem k němu nenašel bližší vztah; u mne korigoval hlavně dispozice – záchodů. Ale jednou mi objevil, že jsem špatně spočítal schodiště, a musel jsem odpoledne před klauzurami předělávat. U vestibulu k zámecké jízdárně v Rychnově nad Kněžnou se mu nelíbila jeho čtvercová forma pro její neurčitost; dnes vím, že čtverec má tu nevýhodu, že se ve směru pohledu neprojevuje jako zamýšlená centrála, ale jako příčný obdélník. Až dávno po škole jsem ho navštívil ke schválení úprav v Trocnově, které původně dělal on se soklem pod Žižku od Malejovského.²⁹ Nalil Cinzano bitter a byl asi potěšen.

Ostatní učitelé

Prof. Smetana byl dobrý pedagog, osobně nepříjemný, snad také způsob jak provokovat žáka k výkonu. Záleží ovšem z jakých pohnutek – mně při žírování návrhu školy, uspořádané kolem čtvercového dvora, poznamenal, že „smrdí sutanou“ (asi narážka na katolicismus mého otce). Praktikovaly se tam čtvrtky, kdy celý ateliér, všechny ročníky, dostaly jeden úkol, který musely tentýž den v přiměřeném rozsahu zpracovat. Vychovávalo to k pohotovosti.

Nenápadně, ale vybraně vystupoval profesor Kaplický, ač zlé jazyky říkaly: „Oblékání anglicky, sochař egypťsky, malíř francouzsky, česky Josef Kaplický.“ S manželkou, vysokou paní Jiřinou, herbářově precizní, ale výtvarně živou malířkou květin s indiánsky opálenou tváří, si vykali; nebyla to jen aristokratická póza, ale myslím jistá odtazitost a vyjádření úcty. Ona ve vypjaté situaci prý reagovala dost zemitě. Ani on se v mezních situacích nevyhýbal silnému slovu, ale to pak bylo jako prásknutí bičem. V jeho škole se muselo pracovat jako pan profesor – co jiného je mohl naučit –, tenká obrysová čára i stejný typ písma. Jako žáky si vybíral zvláště talentované lidi, kteří všichni hned po absolutoriu projevili svůj vlastní výraz. Uměl prý někdy korigovat s jemnou, ale citelnou ironií. Byl výborný sochař a typograf, jeho oblíbeným akcidenčním písmem byla tučná antikva *Falstaff*. Jeho estetické eseje vycházely už za války v *Životě*, časopisu Umělecké besedy, i jinde (vzpomínám na *Věci, které napadají ve Francii* nebo *Dějiny lidského zjevu – móda*), nověji vyšel jejich výběr jako *Záznamy*³⁰ ve dvou vydáních útlého svazčku, o málo větším než osmerka. Jsou civilně (jeho oblíbený termín) neokázalé, citlivým pozorováním přirozenosti a živočišnosti života, poučením tradicí, přesně a ušlechtilé formulované. Pozoruhodný je v nich důraz na dobrý standard. Dnes jsou asi významnější než jeho dílo výtvarné, je to vlastně katechismus života a umění, tak odlišný od tehdejších bouřlivých manifestů.

Zvláštní figurou byl Adolf Hoffmeister,³¹ vtipný kreslíř jednoduchého grafického výrazu, jakých je málo. Objevoval se ve škole, kterou za něj vedl asistent Jágr, jednou za čas v diplomaticky elegantním dvouřadovém tmavomodrém obleku. Prý ale přinášel k prohlédnutí katalogy výstav ze Západu. Jednou při přednášce o bruselském Expu poznamenal, že jeho malý syn – nastojte! – nebyl ještě v Paříži, a to v době, kdy se na Západ dostali i významní jen výjimečně. Za mnou sedící Smetana to polohlasně a jednoslovně komentoval. Hoffmeister patřil k protežované lepší vrstvě národních umělců, spolu s Nezvaletem, Werichem a Trnkou. Ten chodil na výstavy klausur, ale zdvořile zdravícího studenta přešel beze slova. Hoffmeister se pak v srpnu 1968 objevoval po Praze výjimečně v rozhalence, prý aby ho nepoznali. Okupaci ale nesl těžce a skončil v ústraní v Říčkách, kde tehdy měli avantgardní kumštýři chalupy po Němcích. Werich s intelektuálským nadhledem posluhoval režimu už od Února, i když v dopisech Voskocovi režim kritizoval. Už těžce nemocný, kdy mu nemohli nic udělat a národ očekával solidaritu nebo aspoň mlčení, šel na shromáždění proti Chartě 77 (jako všichni, tradičně se situací za války), a pak tvrdil, že podepsal jen prezenční listinu. Nicméně svůj díl dobré práce odevzdal; pamatuji, jakým zázrakem byl jeho dvoudílný *Císařův pekař*, ovšem na schématu „omezený a nadutý mocnář versus vtipný člověk z lidu“. Málokdo si ale všiml, jakou stopu ve vyjadřování zanechal, a to je asi nejdůležitější: jeho lidová pražština a nekomplikované, ale moudré, středostavovsk



Dveře do domu čp. 17 v podloubí náměstí Přemysla Otakara II. v Českých Budějovicích podle Stormova návrhu v rámci rekonstrukce parterů domů v letech 1970–1977 (neznámý fotograf).

29 Prof. Josef Malejovský (1914–2003), sochař, řezbář a pedagog, asistent pro obor užitého sochařství, odborný asistent modelování (1950), docent (1953), vedoucí přípravného ročníku pro obory plastického zaměření, profesor (1962), vedoucí ateliéru užitého sochařství (1970).

30 Josef KAPLICKÝ: *Záznamy*. Praha 1970.

31 Prof. JUDr. Adolf Hoffmeister (1902–1973), spoluzakladatel Devětsilu, malíř, ilustrátor, grafik, básník, spisovatel, katurista, typograf, pedagog, právník, překladatel, fotograf, diplomat, vedoucí ateliéru kresleného a loutkového filmu (1951–1970), prorektor (1954–1956).

racionalistické (říkalo se plebejské) myšlení, které lidé podvědomě napodobují snad dosud, přinejmenším naše generace.

Okruh študáků měl okolo sebe sympatický prof. Fišárek,³² u kterého v kabinetě se popíjelo víno a debatovalo. Pod schody v přízemí byl bufet s kulatým stolečkem, kam jsme chodili na pivo. Politický kvestor Hrubý pravidelně shora kontroloval, kdo tam zase sedí. Snad po osmé za to byla prorektorská důtka. Tehdy byl prorektorem Fišárek a oním starousedlíkem byl Honza Hendrych.³³ Při udílení důtky asi nasadil tak zkroušený výraz, že Fišárek za ním vyběhl se slovy: „Honzo, já to tak nemyslel!“ V noci je školník pan Peroutka oba dobře „usmířené“ propouštěl zadním vchodem.

Populární byl rétor prof. Pečírka,³⁴ starý pán, který spíš glosoval, co mu asistent Arsen Pohribný³⁵ promítal, udivující svými bonmoty, jako že funkcionalistický sloup bez patky a hlavice mu připadá jako „tágo propíchnuté papendeklem“. Jednou přišel, a že by měl přednášet o egyptském umění, ale protože prý v Egyptě nikdy nebyl, bude přednášet o Kosárkovi.³⁶ Oblíbené však byly jeho přednášky ve Sluníčku, divadélku Dětského domu.

Zvláště přínosný byl jinak opatrný doc. Šindelář,³⁷ který přednášel estetiku moderního umění a o Bauhausu; opíral se o marxistického Herberta Reada. Uvedl k nám sochaře Henry Moora. Marxismus učil pozdější svobodoevropan Ján Mlynárik³⁸ a zkoušky tam byly už spíš formalita.

Náš asistent Jaroslav Kadlec, zvaný Kája, byl jako naše parta, vlastně taky Střešovák, měl za manželku dceru skladatele Hlobila, které říkal „fafanko“, tedy sasanko. Bez něj by ateliér nefungoval. Propagoval skandinávskou architekturu a jeden čas učil také dispozice. Ale hlavně měl kontakty na veledůležitý Ústav bytové a oděvní kultury; za nás se realizovala jeho exkluzivní prodejna skla a porcelánu proti obchodnímu domu ARA³⁹ na Národní třídě s krabicovými vitrínami vyloženými barevným sametovým papírem. Občas nás vzal na stavbu. Za starých dob se žáci podíleli regulérně na projektování svých profesorů, to byla potom skutečná škola na způsob středověké huti. Něco podobného byli volentéři v projekčních ateliérech třeba u Le Corbusiera, kde pracovali zadarmo.

Význam dennodenního kontaktu různých výtvarných profesí byl rozhodně přínosem. Úroveň výuky ve stavebních technických disciplínách byla téměř nedostatečná. Když jsem se hlásil na školu, měli jsme první dva roky studovat na ČVUT, pak z toho nakonec sešlo. Řada spolužáků měla to štěstí, že byli absolventy řádné stavební průmyslovky. (Já jsem měl štěstí, že jsem byl vyučený zedník a měl jsem za sebou abiturientský kurz na stavební průmyslovce.) Zato dějiny umění byly u nás tradičně výborné, šéfoval tomu prof. Jaromír Pečírka, zvláště poctivý a důkladný Jan M. Tomeš,⁴⁰ dobrý byl i jinak partajník dr. Spurný.⁴¹ Dějiny architektury učil anglicky vystupující prof. Sokol. Pečlivě naostřenou křídou překresloval perfektně z manuálu půdorysy. Jako všechny stoupence Vojtěcha Birnbauma⁴² jej zajímaly prvek a forma, nikoli sám prostor, a pokud si vzpomínám, nedokázal nikdy sebe ani posluchače pro nějakou architekturu nadchnout. Deskriptivní geometrii a perspektivu přednášel na vysoké úrovni doc. Miroslav Chalupníček.⁴³ Do Kaprovky jsme se chodili učit truhlářině k Václavu Válovi, což byl relikv staré řemeslné

32 Prof. Alois Fišárek (1906–1980), pedagog, grafik, malíř, ilustrátor, kurátor, vedoucí ateliéru užité malby se zvláštním zaměřením k textilnímu umění (1946–1967), prorektor (1960–1961).

33 Jan Hendrych (* 1936), sochař, pedagog, restaurátor, kurátor, na VŠUP v Praze studoval (1955–1961) v sochařských ateliérech prof. Josefa Wagnera a prof. Jana Kavana a navštěvoval semináře obecné estetiky vedené dr. Dušanem Šindelářem.

34 PhDr. Jaromír Pečírka (1891–1966), pedagog, historik umění, kurátor, vyučoval dějiny umění, byl pověřen správou knihovny (1920–1958), rektor (1937–1939, 1945–1948), zástupce rektora (1939–1940, 1943–1945), prorektor (1948–1949).

35 PhDr. Arsen Pohribný (1928–2012), historik umění, kurátor, profesor, výtvarný kritik, asistent pro obor dějin umění (1952–1958).

36 Adolf Kosárek (1830–1859), malíř, krajinář, významný představitel české romantické malby.

37 Prof. PhDr. Dušan Šindelář, DrSc. (* 1927), historik umění, pedagog, estetik, výtvarný kritik, vyučoval estetiku a teorii výtvarného umění (od 1959), odborný asistent, docent (1963), profesor (1972), prorektor (1969–1980).

38 Ján Mlynárik (1933–2012), český a slovenský historik a vysokoškolský pedagog, za normalizace signatář Charty 77, po sametové revoluci československý politik, poslanec Sněmovny národů Federálního shromáždění za Verejnost proti násilí, později za ODÚ-VPN.

39 Bývalý obchodní dům ARA, též známý jako Obchodní dům Perla, čp. 371, 28. října 1 na Starém Městě na nároží s ulicí Perlovou, byl postaven ve funkcionalistickém stylu v letech 1930–1931 podle projektu Milana Babušky.

40 PhDr. Jan Marius Tomeš (1913–2010), teoretik umění, překladatel, pedagog, básník.

41 Prof. PhDr. Jan Spurný (1909–1988), pedagog, historik umění, asistent (1946), docent pro obor dějin umění (1951), profesor (1955), prorektor (1951–1954), rektor (1956–1960), odborný asistent (1965–1971).

42 Vojtěch Birnbaum (1877–1934), český historik umění, profesor na katedře dějin umění FF UK (1922–1934), člen (1914–1934) a předseda (1928–1929) Klubu Za starou Prahu.

43 Doc. Miroslav Chalupníček (1911–1976), pedagog, historik umění, architekt, vyučoval deskriptivní geometrii, perspektivu, fotogrametrii pro obor architektury a ostatní ateliéry (1953–1976), prorektor (1966–1969).

UMPRUM. Dendrologii přednášel lesák Ing. J. Hofman.⁴⁴ Písmo učil Eugen Weidlich⁴⁵ (zajímal jsem se také o typografii) a hrdlil se o tehdy ojedinělý anglický vzorník písem; Muzikovo Krásné písmo mi připadalo spíše konzervativní. Asistenti Vacek⁴⁶ na kreslení a David⁴⁷ na modelování měli při korekturách potíže se srozumitelně vyjádřit, ždímalí nám loket a používali emotivní výrazy, jako že „víte, to musí mít život, že jo, musíte to cítit, že to tam je, musí to tam být, tak nějak vohromně, rozumíte...“, ale jak to udělat, říct nedokázali. Fotografie, tak potřebná pro grafické obory i architekturu, nebyla ani jako kurz ještě dlouho v osnovách. Do fotokomory v ateliéru kresleného filmu mne pouštěla paní Ferklová.⁴⁸ Pak tu byla zajímavá postavička, drobný stařík, téměř bezzubý, s brejličkami, který se staral o topení – Petr Sichra, ruský legionář. Vrazil do učebny bez zaklepání, hasákem zarachotil na radiátorech, otočil se a řekl: „Fetfte teplem!“ A zmizel. Jeho průpovědka byla: „Dokud jazyk, plftý máme, nifeho se nelekáme.“ Občas vyprávěl, jak to bylo v legiích: „My fme je hnali, my fme je hnali, ty kulvy bolfevický.“ Taky šedesátá léta...

Kolegové

Něco poradil asistent, ale učili jsme se hlavně od starších spolužáků – Lád'a Knittl,⁴⁹ na kresby v terénu, zkoušel pak doma přes pauzák různé techniky. Ze starších tu byli také Jarda Stuchlík,⁵⁰ Allan Fuchs⁵¹ se už tehdy věnoval designu letadel, stromečky do perspektiv občas pomáhal kreslit svou středoumrumáckou machou sympatický Tomáš Blažiček⁵² (později jsem viděl v Táboře jeho výstavu obrazů).

Po příkladu Míry Kučery⁵³ jsem dělal panoramatické fotky. Pak tu byl se svým komplexem národnostní nerovnoprávnosti agresivní Dionýz Mikolík⁵⁴ a povýšený moravský debater František Vrána.⁵⁵ Ctižádostivý Jindra Goetz⁵⁶ byl svými návrhy pohotový a bezskrupulózní. Později se stal tvůrcem dekorací významných filmů, dnes rektor FAMO a kandidát na senátora.



Stormův návrh z roku 2012 na dostavbu Staroměstské radnice v Praze a na úpravu náměstí (foto A. Malec, 2012).

To já byl samá nejistota ohledně vkusu a kvality. Jednou jsem málem změnil půdorys haly kryté hyperbolickým paraboloidem, když vypadal jako lidová výšivka granátového jablíčka. Pepík Wagner⁵⁷ byl oprsklý hoch, jací bývají z lepších rodin, s malířskými ambicemi, roku 1988 měl výstavu v Bechyni – byly to dobré obrazy připomínající Kleea a Medka; potom zmizel z povědomí. Taky s námi chodil Číňan Lin Fu Hou. Byl velmi pilný, každou pauzu nějak využil, třeba mastil z okna ateliéru akvarel Rudolfinu. Číňani se museli navzájem dřívkem popichovat, když někdo odpočíval, a také nesměli pít alkohol. Na exkurzi v Mikulově vrátný na ubytovně přemluvil Lina k pití tvrzením, že jsou oba dělnická třída. Na ubytovnu nedošel a asistent řádl, že jsme blízko

44 Doc. Ing. J. Hoffman, CSc., učil obor technika zeleně na katedře architektury.

45 Prof. Eugen Weidlich (1916–1983), ilustrátor, grafik, malíř, pedagog, typograf, restaurátor, lektor, vedoucí typografické dílny (1947–1983), odborný asistent pro písmovou tvorbu (1965), od 1971 vedoucí speciálního ateliéru propagační tvorby a plakátu, docent (1972), profesor (1977), prorektor (1972–1979).

46 Doc. Ladislav Vacek (1914–1990), pedagog, textilní výtvarník, sklářský výtvarník, designér, grafik, malíř, asistent ateliéru užité malby, kreslení a malby pro ateliéry užité architektury (1948–1980), docent (1962), od 1973 vedoucí ateliéru užité malby.

47 Prof. František David (1898–1995), sochař, grafik, malíř, pedagog, asistent pro obor zpracování kovů (1945–1973), odborný asistent, docent (1960), profesor (1972) oboru všeobecné modelování pro ateliéry užité architektury.

48 Dagmar Ferklová, odborná instruktorka v ateliéru filmové a televizní grafiky (od 1955).

49 Akad. arch. Ladislav Knittl (* 1936).

50 Jaroslav Stuchlík (* 1932), architekt.

51 Allan Fuchs (* 1934), architekt, designér.

52 Tomáš Blažiček (1936–1999), malíř, architekt.

53 Miroslav Kučera (* 1933), designér, především v oboru hraček.

54 Dionýs Mikolík (* 1934), architekt.

55 Ing. arch. František Vrána (1934–1979), designér, architekt, návrhář nábytku, vysokoškolský pedagog, autor prací o nábytku, designu a bydlení.

56 Akad. arch. Jindřich Goetz (1939–2016), filmový architekt, scénograf a rektor Filmové akademie Miroslava Ondříčka v Písku (2007–2015).

57 Josef Wagner (1938–2016), pedagog, architekt, malíř, syn sochaře prof. Josefa Wagnera (1901–1957).

hranic, kde se střílí. Když se ráno vrátil, nikdy jsem neviděl tak žlutého Číňana. Při zkouškách mohl odpovídat jen zdvořilým úsměvem a většinou dostal chvalitebnou. Pak všichni Číňani zmizeli a on se z třetího ročníku prý stal profesorem v Mukdenu. Naším holčkám pak posílal, jak jsme říkali, „čínské blby“, hezká barevná sádrová zvířátka s klimbavou hlavičkou na pružině. Ajit Kumar Chakravarty nebyli „Sakrakšandy“, jak říkal Hendrych, malý, tučně lesklý Ind od Kavána,⁵⁸ úspěšně kšeftoval s malými abstraktními býčky Američankám.

Toto společenství různých oborů doplňovali pak taky kolegové z AVU, kteří chodili do stejné menzy, z filozofie kunsthistorik Zdeněk Felix⁵⁹ a houslista Petr Messiereur.⁶⁰ Proti škole na schodech do Rudolfinu hrávala Koblasova dechovka – Šmidrové.

My ze Střešovic: Honza Hendrych, vzdělaný sochař barokní tradice, znalec klasické hudby a milovník italských operních árií, které ještě nedávno zpíval někde v Itálii s takovým úspěchem, že ho pak nosili na ramenou, je dnes profesor AVU a také pozoruhodný grafik. Výrazný byl nepokojný a přezíravě provokující architekt z techniky pak můj bratranec Pavel Nauman,⁶¹ později zvaný Móric, a cembalista Jarda Příkryl.⁶² Patřil tam i výrazně proamericky orientovaný Honza (Johnny) Kaplický,⁶³ můj spolužák od první obecné, který dělal perfektní modýlky amerických válečných lodí a le-

tadel, na kterých si vlastně třibil smysl pro design. Mně půjčoval ochotně cizí monografie o architektuře a na škole vždy pracoval kultivovaně a neotřele s přesným odhadem výsledku. Pro svou vizáž pak hrál anglického letce ve filmu *Nebeští jezdci*. Tento vysloveně protirežimní „element“ sloužil v základní službě u elitní Pohraniční stráže, pro kterou pracoval jako architekt, což mu umožňovalo pracovat a spát doma. Za uniformu se styděl a nosil přes ni civilní kabát,



Vojtěch Storm (vlevo) se svým stejně starým bratrancem, budoucím architektem Pavlem Naumanem, během studií, kolem roku 1960 (rodinný archiv).

pod kterým skrýval i papouškově zelenou brigádyrku. Spolu s Pavlem Bobkem⁶⁴ horlivě poslouchali a překládali šlágry z Radio Luxembourg a vojenské vysílačky AFN München. Pak také s námi chodil malíř Ludoslav Matušík⁶⁵ od Kaplických, zvaný Kavka, či keramička Helenka Schmausová,⁶⁶ podle persony „Šmauzoleum“, která nás obětavě hostila v Bechyni (Werich o ní říkal, že si sama skáče do řeči). Rádi jsme chodili do typické periferní hospody U zvoničky ve Starých Střešovicích (dnes už zbořené), která měla zvláštní kouzlo vyhlídkou z prvního patra. Byla to samozřejmě IV. cenová skupina, ale s biliárem a chodili tam lidé „od města“, tramvajáci, dlaždiči a zedníci, z nich hlučný, zavalitý starý Rajtora, zvaný Bambitka, a pak my študáci. Párkrát tam zašla po zkoušce primabalerína Olga Skálová.⁶⁷ Ze školy bylo nejbližší ke Svitákům, Křižovníkům (kde sídlila stejnojmenná Škola čistého humoru bez vtipu), U Trojky nebo ke Králi brabantskému, ke Schnellům, ke Glaubicům, ke Šteinicům, k Bonapartovi (kam jsme pak nesměli, poté co tam Nauman ženijními nůžkami ostříhal věšáky), po tělocviku ke Dvěma srdcím,⁶⁸ na víno do Makarské⁶⁹ – samá památná jména, kde jsme často náruživě debatovali a přeli se o všem možném, i o umění, a vlastně se učili argumentovat. Prostě vysoká škola bez hospod je jen pro studující při zaměstnání a produkuje nedouky.

58 Prof. Jan Kavan (1905–1986), pedagog, sochař, kurátor, vedoucí ateliéru pro uměleckou stavební keramiku, pak ateliéru užitého sochařství (1948–1973), docent (1951), profesor (1957), prorektor (1956–1960), rektor (1966–1972).

59 Zdeněk Felix (* 1938), historik umění, kurátor, výtvarný kritik.

60 Petr Messiereur (* 1937), houslista, absolvent Hudební fakulty AMU Praha, v letech 1958–1959 člen České filharmonie.

61 Ing. arch. Pavel Nauman (1937–2012). Viz pozn. 7.

62 Jaroslav Příkryl (1935–2009), klavírista, cembalista, pedagog a hudební publicista.

63 Světoznámý architekt Jan Kaplický (1937–2009), syn prof. Josefa Kaplického (1899–1962). Viz pozn. 28.

64 Pavel Bobek (1937–2013), architekt a populární zpěvák.

65 Ludoslav (Luboslav) Matušík (* 1936), sklářský výtvarník.

66 Helena Schmaus-Shoonerová (1938–2018), šperkařka, sochařka, malířka.

67 Olga Skálová (* 1928), tanečnice, choreografka, baletní mistryně a pedagožka.

68 Pravděpodobně se jedná o restauraci v Praze na Malé Straně v ulici U Lužického semináře 38, čp.109.

69 Další z malostranských restaurací, Malostranské náměstí 2, čp. 271.

Ke škole patřily i slavnosti, přijímání nových žáků – beánie –, slavily se i klausury. Náš ateliér měl specialitu, pojidání zavináčů. U vchodu byl obrovský koš na papír, ve kterém se to po mejdanu dobře spalo. Jednou mne tam objevila Helena Schmausová a tahala i s košem po schodišti. K tehdy obnoveným slavnostem patřil Inspiromat. Tam se jednou uplatnila dobře urostlá kráska Bára Baruchová v plavkách. Tehdy se promítal



film *Kdyby všichni chlapi světa* a Bára měla kolem těla pásku s nápisem „I kdyby všichni chlapi světa“ a vzadu dovětek – „chtěli“. Chodit na pivo nebylo tehdy jednoduché, režim byl chudý, všeho byl nedostatek, nebyly lepší potraviny, stavební materiál ani řemeslníci. Pivo už po desáté hodině nebylo; chodili jsme pěšky ze Střešovic přes Hradčany, Nerudovkou až na Staré Město, a nanejvýš vypili čtyři piva. Na Novém Světě, ještě neturistickém, měl ateliér, spíš vlhký malý byt, vousatý Vráta Žídek,⁷⁰ bratr zpěváka z Národního. Pilně kreslil do tlusté knihy položené před oknem do ulice. Jednou nakreslil esenbáka jako kocoura v botách, policajti to viděli a zavřeli ho. Bratr mu asi nepomohl a nějak nám zmizel.

Byla tam na začátku lepší restaurace Zlatá hruška, jejíž ještě původní majitel pan Hřebec nás študáky trpěl jako místní folklor. Jednou se mezi námi objevil herec Jiří Kodet, který spořádané hosty dokázal systematicky, stůl po stole, tak napadat, že radši zaplatili, až jsme museli i my s Kodetem. Později tam pod hradbami dělal happening nebo performanci Milan Knížák: měl na ceduli, abychom při procházení hlasitě kokrhali, což mne ani nenapadlo. Tenhle druh humoru či akcí, který se tehdy dostával do módy, mi připadal poněkud slabomyslný.

Povinnou prázdninovou brigádu jsme vždycky „trpěli“ podle staré nábytkářské tradice školy v Dřevozpracujícím podniku, kde jsme pak třeba počítali šrouby. Chtěl jsem se něco dozvědět spíš o ocelových konstrukcích. Kvestor Hrubý mi pohrozil, že se budeme muset rozloučit, chci-li chodit na techniku na zvláštní konstrukce, které pro mne představovaly budoucnost architektury. A pan profesor zabědoval, že tohle není pro mne, ale „jen pro Bohem nadaného inženýra“. Asistent Kadlec mi po straně sjednal brigádu v Brně u Projekty;⁷¹ sídlila v pozoruhodném paláci Morava,⁷² půdorysně uspořádaném do oblouků od Ernsta Wiesnera,⁷³ kde se mne ujali dva mladí inženýři, zapálení pro svůj obor. Ti mně řekli spoustu věcí; tam jsem se naučil, jak se dělají různé ocelové detaily. Chodil jsem s nimi na stavbu zimního stadionu se střechou z prostorového příhradáku od prof. Lederera,⁷⁴ který byl tehdy u nás novinkou.

První republika byl pro nás fenomén, který jsme milovali. Její architektura, malířství, pohraniční pevnosti, letadla, automobily, oblékání, jazz, Karel Teige, F. X. Šalda. Bylo štěstí, že jsme se měli kam obrátit po marasmu padesátých let. Tehdejší konstruktivismus, nedekorativní technicismus (nebo jak se říká funkcionalismus, i když toto umění mělo na zřeteli především výtvarné cíle) jsme objevovali a obdivovali v těch nejprostších detailech.

Měli jsme to štěstí, že jsme mohli rok základní vojenské služby nahradit dvouletou vojenskou přípravou, takže jsme pak rukovali jako „absíci“, absolventi, něco jako za Rakouska jednoroční dobrovolníci. Nosili jsme plátěné zelené montérky, v brašně plynovou masku s papírovou protiatomovou pláštěnkou (tehdejší vojenské vynálezy) a na lodičce značek – meč s písmeny VŠ.

Historik umění a památkář Petr Štoncner, Vojtěch Storm a jeho zeť, ředitel Regionálního muzea v Kolíně Vladimír Rišlink, na nádvoří Staré radnice v Brně 15. května 2008 před zahájením výstavy *Břetislav Štorm, architekt – památkář – grafik, 1907–1960*, pořádané v Galerii Sklepení v Brně 16. 5. – 28. 6. 2008 (foto P. Kroupa, 2008).



Vojtěch Storm přednáší na semináři *Osobnost Břetislava Štorma* v Ledeburském paláci v Praze, 18. prosince 2007 (foto J. Sommer)

⁷⁰ Vratislav Žídek (1937–1975), malíř, sochař, bratr tenoristy Ivo Žídka (1926–2003).

⁷¹ Státní ústav pro projektování závodů strojírenství Projekta Brno vznikl po roce 1948 (vedle Projekty Praha), sídlil v brněnské továrně Vaňkovka, pak v paláci Morava v Divadelní ulici (uváděn roku 1959) a nakonec ve vlastními silami postavené budově v Merhautově ulici. V roce 1966 se sloučil s Kovoprojektou na nový subjekt Kovo-Projekta.

⁷² Palác Morava, čp. 603, Brno-město, Divadelní 3, z konce 20. let 20. století tvoří blok budov v centru Brna postavený podle návrhu Ernsta Wiesnera; dnes je kulturní památkou.

⁷³ Ernst (Arnošt) Wiesner (1890–1971), významný brněnský architekt meziválečného období.

⁷⁴ Ferdinand Lederer (1906–1990), vysokoškolský profesor, architekt a specialista v oblasti ocelových konstrukcí.

Tam jsme se sešli s kolegy z Akademie: Zbyškem Sionem,⁷⁵ Tondou Málkem,⁷⁶ Zdeňkem Beranem⁷⁷ a Karlem Machálkem (básníkem Karlem Zlínem).⁷⁸ Cvičili jsme na stránkách v Motole a při bojových cvičeních, kdy se střílelo slepými ze všech pěchotních zbraní, jsme nosili na hlavách pěkné, ještě prvorepublikánské hříbky. Náčelníkem byl frontový voják, výsadkář plk. Kňourek, našimi veliteli byli mjr. Babánek a Ostravák mjr. Kozelský. V přestávkách jsme si nahlas předčítali z Haškova Švejka, což byla naše reakce na podobnost vojenského drilu, kterou velitelé mlčky trpěli, protože Hašek byl také režimní literatura. Jednou nám nařídili cvičení obzvlášť nepohodlné – v plynové masce, s blimbákem na hlavě, v protichemických rukavicích, přes to protiatomová pláštěnka, s rohoží pro překonávání zamořeného prostoru v jedné ruce, ve druhé pancéřovku nebo kulomet – plížením, plazením vpřed! Náhle se přede mnou vztyčil Jirka Pavlík⁷⁹ od Hoffmeisterů a serval to všechno ze sebe. Šel pak na vojnu na dva roky. Z teorie si dodnes pamatuji chytré organizační členění armády USA – namísto družstev měli pěší bojová skupení, která se skládala ze dvou bojových týmů, které navzájem kooperovaly.

Po vojně byla pro mne obzvlášť nesympatická tělesná výchova; pro vysokou školu bych ji chápal nanejvýš jako nepovinnou – měl jsem s tím trvalé potíže. Pár z nás, architektů, zakládalo tělocvičné výcvikové středisko v Poněšicích, kde jsme spali ve stanech a stavěli polní kuchyň. Zážitekem byla cesta, kdy nás dovezli na Hlubokou a odtud jsme v hvězdné noci pluli na kánoích k táboru. Dnes jsou tam objekty zděné a přepychově vybavené, s bazénem.

Cestování

Celý život jsem rád cestoval, tehdy především autostopem. Studijní cesty patřily k významnému doplnění výuky a vlastního vzdělávání se skicákem; ne aby se dělaly pouhé obrázky, ale také schémata, kompoziční studie, kterými si člověk cvičil smysl pro proporce. Jen doplňkově k vybavení patřil fotoaparát, ale nezbytný byl i metr pro ověřování vhodných velikostí a dimenzí, jak to

potvrdil Le Corbusierův *Modulor*.⁸⁰ K tomu bylo dobré si psát postřehy a hodnocení; ne že bych to někdy po sobě četl, ale bylo to cvičení formulace názoru. Cestování po Čechách i do ciziny zase organizoval náš „asák“ Kadlec. Moje první cesta do ciziny byla roku 1959 do Polska, kde se začalo moderní umění i architektura projevovat mnohem dříve než u nás. Zajímavé byly třeba krychličky „budynków miszkalnych ambassady



chinskej“. Jedna Polka v nacionálním nadšení nám tvrdila: „Wieś sztuka u nas prosto użasna.“ Ve Varšavě stál sovětsko-imperiální Dům kultury, ale uvnitř bylo knihkupectví *Książki miedzynarodowej* s publikacemi ze Západu. Za peníze ušetřené z denní penze (valuty tehdy nebylo možné ani v Polsce běžně vyměnit), kdy jsem obědval jen „dwe bulky zwykłe a dużu herbatu“, jsem si potom mohl koupit dvě monografie Le Corbusiera a P. L. Nerviho. Jeli jsme do Pomorza na pohádkový hrad Malbork – Marienburg, ještě z války rozstřílený, to jak se v této staré pevnosti Němci bránili, což ještě umocňovalo dojem. V Gdaňsku nás překvapilo, jak zbylí Němci nás Čechy přijímali jako spřízněné.

75 Zbyšek Sion (* 1938), grafik, malíř.

76 Antonín Málek (* 1937), malíř, scénograf, fotograf.

77 Zdeněk Beran (1937–2014), pedagog, malíř, tvůrce objektů a instalací.

78 Karel Zlín Machálek (* 1937), básník, malíř, grafik, překladatel, ilustrátor.

79 Jiří Pavlík (1939–1993), malíř.

80 Modulor je systém, který vymyslel Le Corbusier a popsal ho jako „soubor harmonických proporcí vhodných pro lidské měřítko, univerzální aplikovatelný pro architekturu a mechaniku“ (publikoval jej v knize *Le Modulor* v roce 1948 a *Modulor 2* v roce 1955, v angličtině pak v letech 1954 a 1958). Podle Le Corbusiera by se měly dát touto metodou odvodit proporce a velikost prostoru, ve kterém člověk žije, ale i některých věcí, které používá.

Hřbitov pochodu smrti ve Volarech podle návrhu Vojtěcha Storma z roku 1990 (foto V. Storm).

Roku 1960 to byla cesta vlakem do Moskvy a tehdejšího Leningradu. Jelo se skoro týden, na dřevěných sedadlech, v každém vagonu byla bábuška, která vařila výborný silný čaj a v noci nás chodila přikrývat. S Honzou Hendrychem jsme vyvíjeli, jak se říkalo, strašlivý plyn, potom zvaný „Hendroštom“. Nepřekvapilo nás, že Rusko nevypadalo jako „země, kde zítra už znamená včera“, ale zaostalost byla dost nepříjemná, jakkoli to byl asi pokrok proti carskému samoděržaví. V Moskvě jsme chodili po architekturách raného porevolučního období, stál tam Le Corbusierův Centrosouz, jehož hladké sloupky opatřili antickými kanelurami, a hyperbolické paraboloidy vysílacích stožárů, které vypadaly jako vrše na ryby. Rádi jsme chodili po pravoslavných církvích se sladkou vůní kadidla a tenkými hnědými svíčkami, hrozivým Kristem Pantokrátorem v kupolích a hlavně s barytonem popů s vlasy do půli zad: „Gospodi pomiluj, Gospodi pomiluj, Gospodi pomiluj!“ To byla pro nás setkání se starou Rusí. Obdivovali jsme také bizarní barevnou plasticitu bání chrámu Pokrov Bogorodici, jinak Vasila Blaženého na Rudém náměstí. Nekonečná Ermitáž, kde nám jedna tetička spolužáka Ivana Waulina⁸¹ od Kaplického (byl z ruské, nikoli z čínské rodiny, jak by se zdálo, ale měl uznávaný Nansenův pas, s kterým mohl volně cestovat po světě) umožnila dostat se do depozitáře na moderní obrazy.

Roku 1962 jsme jeli do NDR výměnou s tamní Kunstgewerbe Schule v Halle an der Saale na hradě Giebichenstein. Spíš než Výmar Goethův nás zajímaly památky po Bauhausu, budova od Henryho van de Velde,⁸² který na secesních oknech použil viditelně ocelové traverzy. Významné artefakty z Bauhausu byly tehdy vidět vystavené v zámku (křeslo od Rietvelde,⁸³ keramika, Schlemmerovy⁸⁴ plastiky a textil od Delaunayové⁸⁵). Na hřbitově je pomník „den Märzgefallenen“, obětím revoluce z roku 1848, ve tvaru zhroutěného obelisku nebo blesku od Waltera Gropia.⁸⁶ Přirozeně jsem chtěl do Dessau, ale rektor školy Walter Funkat, sám bauhausák, mi to výslovně zakázal a dal mne hlídat. To byla pro mne výzva, koupil jsem si jízdenku jako do Lipska a do Dessau jsem dojel autostopem. Tam jsem objevil domy profesorů a u jednoho železné francouzské židle, kde sedák byl z listových pružin. U moře jsme s „asákem“ přespali na pláži a před ránem šli bukovými lesy na křídových skalách na Cap Arcona uvidět východ slunce nad mořem. Taky Stralsund s cihlovými pozdně gotickými domy a Bad Doberan, kde po ulicích jezdil za stálého zvonění vláček, a Kühlungsborn s majákem, který hlídal jednoruký námořní vysloužilce a kde jsme dostali do kornoutu od Neues Deutschland za pár feniků smažené rybičky. V Lipsku nás nadchly v muzeu Grassi černošské masky. Ani nevím, jak jsem se dostal do Postupimi, kde jsem chtěl vidět Mendelsohnovu Einsteinurm a překvapilo mne, jak drobná je to stavba. Na hodně věcí mne upozornil vzdělaný a přemýšlivý Venca Mergl⁸⁷ od Hoffmeistera. Pěkný byl jeho absolventský animovaný film využívající plasticity a po tělocviku U dvou srdcí hlíny s kuličkami.

Bylo to naše mládí, doba nadějí, ale taky, jak říkal týnský farář P. Reinsberg, „... toho proflákaného času“. Dnes chodím, pokud mohu, do naší školy na výstavy klausur a diplomek, ale už je to jiná škola, ztrácí se původní umělecko-průmyslové zaměření, jen vznešená socha Niké u vchodu, reprezentativní schodiště a dveře ateliérů připomínají naši dobu.

Vojtěch Storm

*(dosud nepublikovaný text z autorovy pozůstalosti
poznámkami doplnila Andrea Holasová)*



Vojtěch Storm v apartementu Richarda Hirsche v Plzni, Plachého 6, původně zařízeného podle návrhu arch. Adolfa Looše, při exkurzi NPÚ ÚOP v Praze 15. května 2015 (foto J. Štorm).

81 Ivan Waulin (1939–1979), sklářský výtvarník, malíř, grafik, šperkař.

82 Henry van de Velde (1863–1957), belgický malíř, architekt a návrhář nábytku, kovových předmětů, textilií a knižních vazeb.

83 Gerrit Rietveld (1888–1964), nizozemský architekt a designér.

84 Oskar Schlemmer (1888–1943), německý malíř, designér, sochař a choreograf.

85 Sonia Delaunay Těrková, rozená Sára Iljinična Sternová (1885–1979), francouzská malířka a módní návrhářka židovsko-ukrajinského původu.

86 Walter Gropius (1883–1969), německý architekt, zakladatel a první ředitel Bauhausu, slavného a obdivovaného centra modernistické a avantgardní architektury v době mezi světovými válkami.

87 Václav Mergl (* 1935), grafik, malíř.

LITERATURA (JAK JSME ŠTUDOVALI)

- BENŠ, Adolf: Architektura na Vysoké škole Umělecko-průmyslové. Architektura ČSR 12, 1953/8–10, 228–240.
- BENŠ, Adolf: Ozdravení Českého Krumlova. Jihočeský kraj : Věstník Krajského národního výboru v Českých Budějovicích 3, 1951, mimořádné číslo, 1. 9. 1951, 12–13.
- BENŠ, Adolf: Úkoly řemesla a průmyslové výroby v nábytkové tvorbě (práce posluchačů VŠUP). Umění a řemesla 6, 1962/2, 50–57.
- DOKOUPIL, Zdeněk / NAUMANN, Pavel / RIEDL, Dušan / VESELÝ, Ivan: Historické zahrady v Čechách a na Moravě. Praha 1957, 51.
- KOSTKA, Zdeněk (ed.) / SIMOTA, Jan et al.: Sto let práce Uměleckoprůmyslové školy a Vysoké školy umělecko-průmyslové v Praze 1885–1985. [Almanach]. Praha 1985.

VÝBĚR Z LITERATURY O VOJTĚCHU STORMOVI

- sine*: Storm Vojtěch, architekt. In: Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2005. Díl 15 (St–Šam). A. Malá (ed.), Ostrava 2005, 117–118.
- sine* [František „Poutník“] (online): Kaplička pod Kletí. In: Svobodné noviny na internetu [9], 2019/5, 23. 5. 2019. Dostupné na <<https://www.i-sn.cz/clanky/sn-c.-5-2019/kaplicka-pod-kleti.html>> [vid. 2020-10-30].
- sine*: Vojtěch Storm, akad. arch. In: Třicet pět let výtvarného umění a architektury v jižních Čechách. Pamětní almanach výstavy Alšovy jihočeské galerie. S. Zadražil / B. Lauda (eds), [Hluboká nad Vltavou] 1980, 270–271.
- KOVÁŘ, Daniel: Odešel pan architekt Vojtěch Štorm. Výběr : Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 56, 2019/3, 220–222.
- LOŽEK, Vojen: Recenze : Svatomír Mičoch, Hynek Rulíšek, Vojtěch Storm, František Urban, Kamila Zifčáková, Miloš Minařík a Správa CHKO Blanský les: Klet' a Blanský les. Obraz krajiny / krajina v obrazech. Živa 64, 2016/2, XLV. Dostupné na <<https://ziva.avcr.cz/files/ziva/pdf/svatomir-micoch-hynek-rulisek-vojtech-storm-franti.pdf>> [vid. 2020-10-30].
- MAJER, Vladimír: Aby příští generace mohla číst o našich činech s hrdoostí. Českobudějovické listy 7, 1998/254, 30. 10. 1998, 12.
- TŘEŠTÍK, Michael (ed.): Kdo je kdo : Architektura. Praha 2000, 242–243.
- VANĚK, Vojtěch (online): Storm. In: Archiv Ateliéru intermédií FaVU z let 2003–2015, publikováno 25. 5. 2008. Dostupné na <<http://intermedia.ffa.vutbr.cz/storm-vojtech-vanek>> [vid. 2020-10-30].

VÝBĚR Z VÝZNAMNĚJŠÍCH REALIZACÍ VOJTĚCHA STORMA

- výukový blok Fakultní nemocnice Motol v Praze (1970; pod vedením arch. Richarda Ferdinanda Podzemného s arch. Antonínem Tenzerem)
 - rekonstrukce parterů památkově chráněných domů v Českých Budějovicích (1970–1977)
 - instalace výstav v Alšově jihočeské galerii v Hluboké nad Vltavou: Boje a zápasy (1973), Barokní tapiserie (1974)
 - zahrada dominikánského kláštera v Českých Budějovicích (1984)
 - obytný soubor v Nádražní ulici ve Vodňanech (1985; s arch. Milanem Klimkem)
 - vojenská svobodárna na Palackého nám. ve Strakonici (1988; s arch. Jindřichem Rybákem)
 - smuteční obřadní síň na hřbitově v Jistebnici (1989)
 - hřbitov pochodu smrti ve Volarech (1990)
 - průčelí Domu služeb v Trhových Svinech (1991)
 - drobná architektura a úprava návsi v Programu obnovy vesnice Úsilné u Českých Budějovic, dřevěné stavby v CHKO Blanský les (1991–1999)
 - obnova komplexu kaplí křížové cesty v krajinné památkové zóně Římovsko (1998)
 - kaple sv. Anežky České v Holubově u Českých Budějovic na Petrově hůrce pod Kletí (2011)
- Územní plány: Jistebnice (1986), Lomnice nad Lužnicí (1988), Vodňany (1989), Trhové Sviny (1992), Vyšší Brod (1994), Úsilné (1995), krajinářský průzkum chráněné krajinné oblasti Blanský les (1995), urbanistická studie pěších stezek Vodňanska (1995), regulační plán fasád ulice Nové Město v Trhových Svinech (1996), krajinná památková zóna Římovsko (1998).

VÝBĚR Z BIBLIOGRAFIE VOJTĚCHA STORMA

- Ing. arch. Jaroslav Fidla. Československý architekt 22, 1976/15, 8.
- Nález části epitafu Šimona Plachého z Třebnice. Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích 15, 1978/2, 171.
- Architektura. In: Třicet pět let výtvarného umění a architektury v jižních Čechách. Pamětní almanach výstavy Alšovy jihočeské galerie. S. Zadražil / B. Lauda (eds), [Hluboká nad Vltavou] 1980, 49–55.
- Písek – jih / sídliště Družba. Československý architekt 27, 1981/17, 33.
- Vzpomínka na ing. arch. Dobroslavu Menclovou (*2. 1. 1904 v Přerově, †19. 11. 1978 v Plzni). Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích 26, 1989/1, 32–33.
- Ještě ke Svatojánskému sloupu v Trhových Svinech. Výběr : časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 31, 1994/1, 38–39.
- Koláž pro biskupa Schaffgotsche. Výběr : časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 31, 1994/2, 118–120.
- Knižní grafik Antonín Lískovec : Ke stému výročí narození. Výběr : časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 31, 1994/4, 281–285.
- Znaky na věži kostela P. Marie ve Vodňanech. Výběr : časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 32, 1995/4, 291–294.
- Volary, koncepce a plán. Listy Prachaticka 2, 1994/40, 17. 2. 1994, 9.
- K vývoji osídlení a k nářečním zvládnostem na Doudlebsku (ilustrace k textu Zbyňka Holuba). Výběr : časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 38, 2001/1, 1–31.
- Chvalšinsko v pravěku se objeví po boku kanálu (s Bohumilem Havlíčkem a Janou Zuziakovou). Českobudějovické listy 11, 2002/76, 30. 3. 2002, 11.
- Jihočeská souvislost s Bitvou národů u Lipska. Českobudějovické listy 12, 2003/239, 11. 10. 2003, Nedělní kanape [příloha], 2.
- Bitva národů u Lipska se odehrála před 190 lety. Českobudějovické listy 12, 2003/242, 15. 10. 2003, 13.
- Doudlebské nářečí a slovník (se Zbyňkem Holubem et al.). České Budějovice 2004.
- Encyklopedie Českých Budějovic [1998–2020 online]. Hesla: Architektura; Architektura 2. poloviny 20. století a počátku 21. století; Atelier 800 (s Jurajem Vondrkou); Brouk a Babka (s Milanem Šilhanem); IGY centrum (s Milanem Šilhanem); Jihočeské divadlo (s Jiřím Černým a Silvií Vojíkovou); Justiční palác (s Radkem Chodurou); Klasicismus a empír (s Dobroslavem Líbalem); Kotlář Josef; Nádraží (autobusové; s Jiřím Kropáčkem); Nájemní dům; Plachý z Třebnice Šimon (s Karlem Pletzerem); Salák Jan; Sokolovna; Sokolský ostrov (s Radkem Chodurou a Jiřím Lipoldem); Stavoprojekt; Sýkora Ludvík; Trámové stropy; Územní plány (s Karlem Kučou); Vily (s Radkem Chodurou a Milanem Šilhanem); Vítů Josef. Seznam autorských hesel (od 2006) dostupný na <<http://encyklopedie.c-budejovice.cz/autori/storm-vojtech>> [vid. 2020-10-30].
- Architektura ve městě Český Krumlov (online). In: Český Krumlov Tourism, encyklopedie, publikováno asi 2006. Dostupné na <http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/mesto_histor_archit.xml> [vid. 2020-10-30].
- Architektura v regionu Český Krumlov (online). In: Český Krumlov Tourism, encyklopedie, publikováno asi 2006. Dostupné na <http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/region_histor_archit.xml> [vid. 2020-10-30].
- K situování zlatokorunského kláštera : Počátky kolonizace horního Povltaví – Zur Lagebestimmung des Klosters Goldenkron : Die Anfänge der Kolonisierung der Gebiete am Oberlauf der Moldau; K stavebnímu typu opatské kaple zlatokorunského kláštera – Zum Bautypus der Abtskapelle im Stift Goldenkron. In: Klášter Zlatá Koruna : Dějiny – památky – lidé (= Collectiones, sv. 1). M. Gaži (ed.), České Budějovice 2007, 19–27, 562–565.
- Význam alejí v městské zeleni a v krajině se zvláštním zřetelem k Českým Budějovicím. In: Martin Hytha et al., Stromy v krajině a ve městě: jejich význam a ochrana. České Budějovice 2007, 7–12.
- Břetislav Štorm : architekt, grafik a spisovatel mezi minulostí a přítomností. In: Břetislav Štorm, Základy péče o stavební památky. Praha 2007, 177–185.
- Břetislav Štorm, architekt – památkář – grafik, 1907–1960 : Výstava v Galerii Sklepení v Brně (16. 5.–28. 6. 2008). Zprávy památkové péče 68, 2008/3, 247–248.
- Památník Karla I. Filipa ze Schwarzenbergu na Ptačím hrádku u Českého Krumlova – Das Denkmal Karl I. Philipps zu Schwarzenberg auf Ptačím hrádek (Vogeltempel) bei Český Krumlov (Krumau). In: Schwarzenbergové v české a středoevropské kulturní historii (= Collectiones, sv. 2). M. Gaži (ed.), České Budějovice 2008, 103–112.
- Krajina podle stabilního katastru : Proměny krajiny Blanského lesa za posledních 180 let – Landscape According to the Stable Cadastre. Changes of the Landscape of Blanský Les Forest during the Past 180 Years. Historická geografie 35, 2009/1, 267–285.
- Budějovická brána v Českém Krumlově a její italská předloha – Das Budweiser Tor in (böhmisch) Krumau und seine italienischen Vorbilder. In: Český Krumlov : Od rezidenčního města k památce světového kulturního dědictví (= Collectiones, sv. 3). M. Gaži (ed.), České Budějovice 2010, 183–190.
- Zámecké zahrady Břetislava Štorma. Zprávy památkové péče 72, 2012/1, 44–48.

- Kaple na Petrově Hůrce pod Kletí (Holubov; online). In: EARCH.cz, publikováno 23. 4. 2012. Dostupné na <<http://www.earch.cz/cs/architektura/kaple-na-petrove-hurce-pod-kleti>>; <<http://www.archicakes.cz/cs/vojttech-storm-kaple-holubov>>; <<http://www.archicakes.cz/cs/kaple-sv-anezky-ceske>> [vid. 2020-10-30].
- Památkářské úsilí na Českobudějovicku v letech 1970-1987 : Kronika a poznámky okresního konzervátora. Památky jižních Čech 4, 2013, 9-35.
- Sloup na náměstí. Za starou Prahu : Věstník Klubu Za starou Prahu 43 (14), 2013/2, 40-42.
- Volání z Černé věže. Výběr : Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 50, 2013/2, 146-147.
- Karlštejn v představách Břetislava Štorma. Památky středních Čech 27, 2013/1, 33.
- Reliéf v Plachého ulici, aneb o respektování hodnot. Výběr : Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 51, 2014/2, 118-119.
- Je staré českobudějovické náměstí příliš velké? Výběr : Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 51, 2014/3, 207-214.
- Viollet-le-Duc, architekt, teoretik, dokumentátor a restaurátor francouzské gotiky : Ke 200. výročí narození. Zprávy památkové péče 74, 2014/4, 345-348.
- Kleť a Blanský les : Obraz krajiny, krajina v obrazech (se Svatomírem Mlčochem et al.). České Budějovice 2014.
- Proměny znaku Českých Budějovic. Výběr : Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 52, 2015/1, 38-53.
- Památník Karla I. Schwarzenberga na Ptačím hrádku. Obnovená tradice : Časopis historického spolku Schwarzenberg 26, 2015/52.
- Znak orlíké linie rodu Schwarzenbergů. Památky jižních Čech 7, 2016, 212-214.
- Intersalon 2016 – dvacetiletí výstav výtvarného umění, Českobudějovický deník 11, 2016/238, 11. 10. 2016, 15.
- Volarský hřbitov pochodu smrti. Výběr : Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech 54, 2017/4, 227-243.

VÝBĚR Z PŘEDNÁŠEK A VÝSTAV VOJTĚCHA ŠTORMA

- Proměny jihočeské krajiny. Výstava v DK Metropol, České Budějovice, prezentace o architektuře první republiky ve městě, říjen 1998.
- Staré mapy Blanského lesa. Výstava v Josefské věži na Kletí, 2002.⁸⁸
- Soupis díla Břetislava Štorma a záměry jeho zveřejnění. Přednáška semináře Osobnost Břetislava Štorma (1907-1960), pořádaného Českým národním komitétem ICOMOS ve spolupráci s Národním památkovým ústavem, ústředním pracovištěm, Ledeburský palác, Praha, 18. 12. 2007.⁸⁹
- Budějovická brána v Českém Krumlově a její italská předloha. Přednáška konference Od rezidenčního města k památce světového kulturního dědictví v Českém Krumlově, Státní hrad a zámek Český Krumlov, 20. 5. 2009.
- Průběh minulosti do současnosti na mapě Českých Budějovic. Přednáška vědecké konference Krajina města – město v krajině, Velká geologická posluchárna, Přírodovědecká fakulta UK, Praha, 20. 1. 2010.

NOVÁ VYDÁNÍ DĚL BŘETISLAVA ŠTORMA

- Základy péče o stavební památky. Praha 2007.
- Břetislav Štorm : Mezi žízni budoucnosti a trýzní minulosti : Výběr z textů k architektuře, umění a památkové péči. Sborník k výstavě Břetislav Štorm, architekt – památkář – grafik, Brno, Galerie Sklepení, 16. 5. – 28. 6. 2008. V. Štorm (ed.) / P. Štoncner, Brno 2008.
- Rakovniční erbovníci – torzo z pozůstalosti. V. Štorm (ed.), Rakovník 2008.
- Úpravy císařského paláce na Karlštejně. V. Štorm (ed.), Památky středních Čech 27, 2013/1, 33-43.

Bibliografii sestavila Helena Čížinská

⁸⁸ TOUŠKOVÁ, Martina (online): Staré mapy na Kletí. In: Český rozhlas, České Budějovice, publikováno 24. 5. 2002. Dostupné na <<https://budejovice.rozhlas.cz/stare-mapy-na-kleti-7100753>> [vid. 2020-10-30].

⁸⁹ SOMMER, Jan (online): Osobnost Břetislava Štorma (1907-1960). In: ČNK ICOMOS, sweb, publikováno 2. 1. 2008. Dostupné na <<http://sweb.cz/icomos/cinnost/cinnost2007/cnk080102storm.htm>> [vid. 2020-10-30].